

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1881

ΑΡΙΘ. 42

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Ἀποκαλύψεις. — Αἱ κατακόμβαι τῆς Ῥώμης. — Ch. Chabaud-Arnault: Τὸ ναυτικὸν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων. — A. Taine, ἀκαδημαϊκοῦ: Φιλοσοφία τῆς τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ. — Ὁ ἔρωσ. — Περὶ τῆς δοξασίας τοῦ πεπρωμένου τῶν Τούρκων ἢ περὶ μοιροκρατίας. — Βιβλιογραφικὸν δελτίον.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ

Ἡ «Παλιγγενεσία» ἐδημοσίευσε μετάφρασιν ἐπιστολῆς, καταχωρισθείσης εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἐφημερίδα *Pall Mall Gazette*, δι' ἧς ἀποκαλύπτονται πράγματα σπουδαῖα, τὰ ὅποια, ἐὰν ἀποδειχθῶσιν ἀληθῆ, ἐμβάλλουσι τὸν τόπον εἰς σκέψεις περὶ τοῦ μέλλοντός του. Ἡμεῖς κολακευόμεθα νὰ πιστεύωμεν, ὅτι αἱ ἀποκαλύψεις αὗται εἰσι πλάσματα φαντασίας, διότι ἐὰν ἐξελεγχθῶσι βάσιμοι, ἀνάγκη τὸ ἔθνος νὰ σκεφθῆ σπουδαίως καὶ νὰ ζητήσῃ λόγον παρὰ τῶν ἐνόχων.

Ὁ πρῶν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας μαρκήσιος Σῶλσβερν ἐψέξε τὴν κυβέρνησιν τοῦ Γλάδστωνος, ὅτι ἐγκατέλειψε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸ ζήτημα, εἰς τὸ ὅποιον αὐτὴ ἔπρεπε νὰ πρωταγωνιστήσῃ μέχρι τέλους. Ἐν τῷ λόγῳ του, ὃν ἐξεφώνησεν αὐτός, εἰς τῶν ἡγετῶν τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος, ἐμέμφθη τῆς κυβερνήσεως τῶν φιλελευθέρων, διότι ἀφῆκαν τὴν Ἑλλάδα μόνην καὶ ἠνάγκασαν αὐτὴν νὰ λάβῃ ἐλάσσονα τῶν ὅσων ἐδίδεν ἄλλοτε αὐτῇ ἢ κυβέρνησις τῶν συντηρητικῶν. Τὰς κατὰ τῆς κυβερνήσεως τῶν φιλελευθέρων μομφάς, πολιτικὸς, ὑποκρυπτόμενος ὑπὸ τὸςτοιχεῖον W. ἀνήρесе διὰ τῆς εἰρημένης ἐφημερίδος, ἐπιρρίπτων τὴν μορφὴν εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, ἧς οἱ κυβερνῆται ἐζήτησαν τὰ

ἐλάσσονα, ἤρκει νὰ μὴ ἐγίνετο πόλεμος. Ἄνευ σχολίων, ἄνευ οὐδὲ τῆς παραμικρᾶς ὑποσημειώσεως, δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν εἰρημένην ἐπιστολὴν, παραλαμβάνοντες αὐτὴν ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Παλιγγενεσίας:

Κύριε!

«Ἐὰν τὰ γεγονότα δὲν παρέχουσι δικαιολογίας εἰς τὰς τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς τοῦ κ. Γλάδστωνος ἐπιθέσεις τοῦ λόρδου Σαλισβουρὺ βελτίονας ἐκείνων τῶν παρεχομένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν γεγονότων κατὰ τῆς πολιτικῆς ἢν ἠκολούθησεν ἐν Μαυροβουνίῳ καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἐπιθέσεις τοιαῦται δὲν εἶναι παντάπασι φοβεραὶ καὶ δυσκόλως θὰ δυνηθῶσι νὰ κλονίσωσι τὴν κυβέρνησιν. Δὲν ἀξιῶ νὰ κρίνω περὶ τοῦ πρώτου, ἀλλὰ δύναμαι, ἅτε γινώσκων τὰ διατρέξαντα, νὰ ἐκφέρω κρίσιν ἐπὶ τῶν δύο τελευταίων ζητημάτων. Ὁ λόρδος Σαλισβουρὺ ἀξιοῖ ὅτι τὰ γεγονότα μαρτυροῦσιν, ὅτι κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1880 ἐζήτησεν ἢ κυβέρνησις ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πολὺ πλείοτερα ἀφ' ὅσα ἀπέδωκεν αὐτῇ ἢ βερολίνεος συνθήκη, ἢ μᾶλλον ἀφ' ὅσα τὸ πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου εἶχε ποτε ὑποδείξει. Τῷ 1881 δέ, ἐξεβίασε τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀποδεχθῆ πολὺ ὀλιγώτερα ἀφ' ὅσα ἐν τῷ πρωτόκολλῳ τοῦ Βερολίνου εἶχον προταθῆ νὰ παραχωρηθῶσιν αὐτῇ.» Δὲν ὑποθέτω ὅτι ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ προτείνειν, πρὸ τῆς ἐν Βερο-

λίνῳ Συνόδου, ὁροθεσίαν τινά, ὅπως ληφθῆ αὕτη ἀπλῶς ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ Συνεδρίῳ, καὶ τοῦ ἀπαιτεῖν ὁροθεσίαν πραγματικὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι διαφορὰ τόσῳ λεπτή, ὥστε ὁ νοήμων ἄγγλος νὰ ἀμφιβάλλῃ ὑπὲρ τίνος τὰ γεγονότα συνηγοροῦσιν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει. Ἄλλ' ἐὰν ὁ λόρδος Σαλισβουρὺ ἐλάμβανε τὸν κόπον νὰ σχηματίσῃ καθαρὰν ἰδέαν περὶ τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια ἀρέσκειται νὰ ἐπικρίνῃ, ὡφείλε νὰ γινώσκῃ ὅτι τὸ γεγονός ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἰδίᾳ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, καὶ ἰδίως ὁ βασιλεὺς, ἦσαν οἱ ἀμέσως καὶ ἀρχικῶς ὑπεύθυνοι (that the Greek Government itself, and the King especially were directly and primarily responsible) διὰ τὰ πολὺ ὀλιγώτερα, τὰ ὅποια ἔλαβον ἐκ τῶν προσφερθέντων, καὶ ὅτι ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις οὐδ' ἀπήτησε κἀν παρὰ τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐλαττώσῃ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς, ἕως οὔ ἐπληροφόρηθῃ ἐπισήμως παρὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπεθύμει νὰ ἐλαττωθῶσιν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς Ἑλλάδος εἰς τοιοῦτον ἐλάχιστον ὅρον, ὥστε ν' ἀπαλλαγῆ τῆς ἀνάγκης μελλούσης ἐκστρατεύσεως (that the King desired to reduce the claim to such a minimum as would spare him the necessity of any military operations).

Ὅτε τὰ ὄρια ἐγένοντο δεκτὰ ἡ Ἄγγλία εἶχε δηλώσει εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ὀφείλει ἐν ἰδίῳ κινδύνῳ νὰ καταλάβῃ τὴν ὀρισθεῖσαν χώραν, καθόσον εὐρωπαϊκὴ τις δύναμις δὲν ἠδύνατο νὰ τῷ χορηγήσῃ στρατιωτικὴν ὑποστήριξιν. Ἀλλὰ τὸν κίνδυνον τοῦτον δὲν ἠθέλησε ν' ἀναλάβῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, (οὐχὶ δὲ τὸ ἔθνος), καὶ πρὶν ἢ γενῆ χρῆσις ἐλαχίστης πιέσεως, ὅπως πεισθῆ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ν' ἀποδεχθῆ ὀλιγώτερα ἀφ' ὅσα τῇ εἶχον ἐπιδικασθῆ, οὗτος εἶχε δηλώσει διὰ τοῦ ὑπουργοῦ του, εἰς τὸ πείσμα τῆς γνώμης καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἔθνους, ὅτι προὔτιμα τὰ ὀλιγώτερα ἄνευ κινδύνων (to signify that he preferred less without danger). Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι, ἐὰν ἡ Ἑλλάς ἀπέκτησέ τι, τοῦτο ὀφείλεται ἀπλῶς

καὶ μόνον εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἄγγλία ἐπέμεινε ὑπὲρ οὐσιώδους παραχωρήσεως, περιλαμβανούσης πάνθ' ὅσα ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐπέμεινε ἀπαιτοῦσα. Τὸ νὰ χωρήσῃ τις περαιτέρω καὶ νὰ ἐπιμείνῃ ὅπως ἡ Ἑλλάς διὰ πολέμου καταλάβῃ τὸ ὅλον, ἐνῶ χρόνῳ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἀπήτησε ν' ἀπαλλαγῆ τοιαύτης δωρεᾶς (when the King had insisted on being relieved from such a donation), τοῦτο θὰ ἦτο τῷ ὄντι ἄξιον τῶν τοῦ λόρδου Σαλισβουρὺ ἐπικρίσεων. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ διασωθὲν θὰ κατήντα ὑλικῶς ἔλαττον ἔτι ἄνευ τῆς πεισματώδους ἐπιμονῆς, μεθ' ἧς ὑπερήσπισεν ἐκάστην σπιθαμὴν τῆς παραχωρηθείσης χώρας ὁ στρατηγὸς Χάμλεϋ ἀγωνιζόμενος ἀενάως κατὰ τῶν ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ἀπαντωμένων δυσχερειῶν, αἵτινες δι' οὐδένα ἔμειναν μυστήριον.

.....
Τῆ 13 Ὀκτωβρίου 1881. W.

ΑΙ ΚΑΤΑΚΟΜΒΑΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΟΥ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν.)

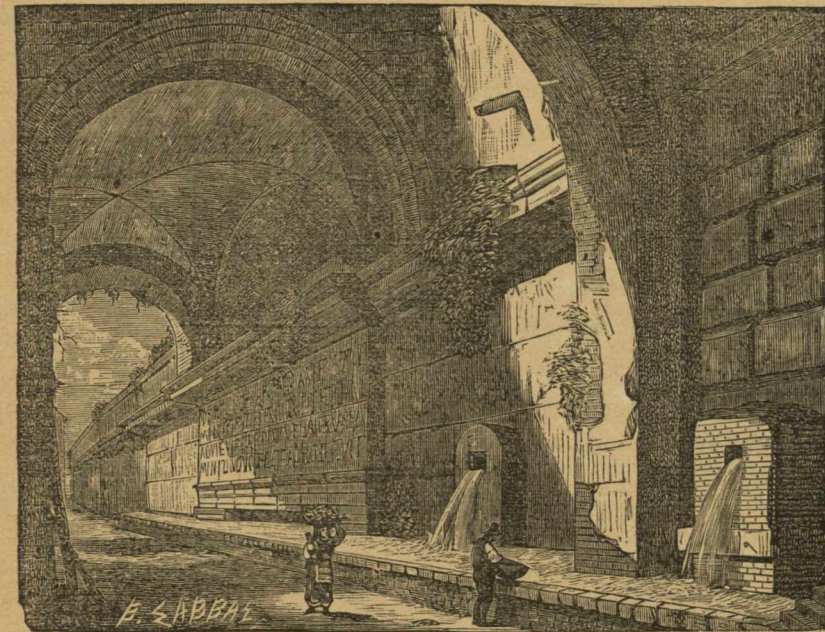
Ὁ ναὸς τῆς ἀνδρικής τύχης, θεμελιωθεὶς ὡς λέγεται ὑπὸ Σερουτίου Τυλλίου, εἶνε ἄξιος λόγου διὰ τὸ κάλλος τῶν ἰωνικῶν κιόνων. Σήμερον εἶνε ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Ὅποια ἀντίθεσις τῶν τελετῶν τῶν ἐθνικῶν πρὸς τὰς τῶν Χριστιανῶν, αἵτινες διετηρήθησαν ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις! Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐθνισμοῦ τῆ 1^{ης} Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους αἱ ἐν ὥρᾳ γάμου νεάνιδες πορευόμεναι παρίσταντο γυμναὶ εἰς τὴν ἀνδρικήν τύχην καὶ ἐδέοντο τῆς θεᾶς ν' ἀποκρύψῃ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τὰς σωματικὰς αὐτῶν ἀτελείας. Μετὰ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, πόσαι εὐσεβεῖς παρθενοὶ ἦλθον νὰ ὑποσχεθῶσιν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Μαρίας παρθενίας καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν χάριν νὰ διαφύγῃ τὰ θέλγητρα τοῦ κόσμου.

καὶ νὰ μένωσι πισταὶ εἰς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδας!

Τὸ πᾶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ φέρει τὸν τύπον τοῦ μεγαλείου τοῦ βασιλεύοντος λαοῦ. Ἐκεῖ μάλιστα αἱ θέρμαι,¹ περὶ ὧν ἤδη ὠμίλησα, ἦσαν ἀνυπέβλητοι κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν.

Ὅ,τι ἐπίσης προξενεῖ ἐκπληξιν, εἶνε ἡ ἐκτασις τῶν ὑδραγωγείων, ὧν τὰ γιγαντιαῖα ἐρείπια ἀνυψοῦνται μακρὰν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ῥώμης. Ἀκολουθοῦσι τὸν περιηγητὴν, διαπε-

ρῶσι τὰ ὄρη, πληροῦσι τὰς κοιλάδας, μεταμορφοῦνται εἰς γεφύρας ἐπὶ τῶν ποταμῶν, εἰς τόξα θριαμβικὰ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ φθάνοντα εἰς Ῥώμην κοσμοῦνται ὑπὸ ἀετωμάτων καὶ ὠραίων ἀναγλύφων. Τὸ ὕδωρ ἔρχεται ἐξ ἀποστάσεως 167 λευγῶν καὶ εἶνε ἴσον κατὰ τὴν ποσότητα πρὸς τὸ τοῦ Σηκουάνα ἐν Παρισίοις. Δικαίως λοιπὸν ὁ Πλίνιος ἀνέκραξεν, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀξιοθαυμαστότερον ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ.

Ῥομιλήσαμεν περὶ τῶν τάφων τῆς Πομπηίας. Πόσον μεγαλοπρεπεῖς ἦσαν αἱ ἐπιτάφιαί οἰκοδομαὶ τῆς Ῥώμης,

«ὅπου ἐν ὅλῃ τῇ μηδαμινότητι αὐτοῦ κείται τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου!»

Ἐξ αὐτῶν δυστυχῶς δὲν ὑπολείπονται ἢ ἐρείπια πολλῶν ἐνδόξων τάφων, ὡς ὁ τοῦ Αὐγούστου, ὅπου ἐτάφη ὁ νέος Μάρκελλος· ἀλλ' ὑπάρχει εἷς, οὗ ὁ ὄγκος κατέλαβε τὸν χρόνον, ἡ Moles Hadriana, τὸ μαυσωλεῖον τοῦ Ἀδριανοῦ, τὸ νῦν φρούριον τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου. Οἱ πάπαι χρησιμοποιοῦντες τὰς γιγαντιαίας ταύτας οἰκοδομὰς ἔσωσαν αὐτὰς ἐκ τῆς καταστροφῆς. Τὸ κολοσσιαῖον ἄγαλμα

τοῦ Ἀδριανοῦ ὃν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ οἰκοδομήματος συνετρίβη, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ τοῦ αὐτοκράτορος, εὑρεθεῖσα εὐτυχῶς, εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ Βατικανοῦ μουσείου.

Ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Βεδένικτος ὁ Δ'. ἔθετο τὸ ἄγαλμα ἀγγέλου καὶ ἐνεῦθεν τὸ ὄνομα τοῦ φρουρίου ὁ Ἅγιος Ἀγγελος.

Ὁ μέγας τάφος μεταβάλλων προορισμὸν κατέχεται τὴν σήμερον ὑπὸ πολυαριθμοῦ φρουρᾶς, συγκαίωται μετὰ τῶν ἀνακτόρων τῶν παπῶν διὰ μακρὰς στοᾶς κατασκευασθείσης τῷ 1459. Εἶνε δὲ τὸ ἀξιολογώτερον φρούριον τῆς Ῥώμης.

Ἀξιοθαύμαστα ἀγάλματα ἐκόσμου τὸν θριγκὸν τοῦ μαυσωλείου. Τὸν ΣΤ'. αἰῶνα οἱ Ἑλ-

¹) Σ. Μ. Δημόσια λουτρά.

ληνες ἐξηκόντιζον αὐτὰ κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Vidiges, ὅστις ἐπολιόρκει αὐτούς· τὰ διασωθέντα λυποῦνται θερμῶς τὰ ἀπολεσθέντα. Ἡ βᾶσις τοῦ οἰκοδομήματος εἶνε ὀγκώδης. Τὰ πάντα ἔχουσι τόσον εὐρείας ἀναλογίας, ὥστε δύναται τις νὰ φθάσῃ ἔφιππος μέχρι τῆς πρώτης ὁροφῆς.

Πόσας ἀναμνήσεις δὲν ἀνακαλεῖ τὸ μνημεῖον τοῦτο ὡς τάφος, ὡς φρούριον, ὡς εἰρκτή!

Ἐν τῷ κολοσσαίῳ τούτῳ μαυσωλείῳ ἡ κόνις τῶν αὐτοκρατόρων δὲν εὑρίσκει τὴν ἀνάπαυσιν, ἣν θὰ ἐξησφάλιζεν αὐτοῖς τάφος ἀπλούστερος.

Τὸ φρούριον ἐχρησίμευσε πολλάκις ὡς ἄσυλον τῶν Παπῶν καὶ μάλιστα Κλήμεντος τοῦ Ζ'. πολιορκηθέντος ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Βουρβόνου. Ἐν τῷ πύργῳ τούτῳ καλῶς ὑπερασπιζομένῳ ἦτο κατατεθειμένον τὸ περιέχον τὸν παπικὸν θησαυρὸν κιβώτιον. Τὸ σιδηροῦν τοῦτο κιβώτιον εἶνε κενόν. Πίος ὁ Θ'. δὲν εἶχεν πλέον θησαυροὺς πρὸς φυλακὴν. Ἐκεῖνο ὅπερ ἔχει εἶνε ἀναφαίρετον, εἶνε ἀνεξάντλητον, ὡς τὰ αἰσθήματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης, τὰ ὁποῖα γνωρίζει νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τοὺς πιστοὺς.

Αἱ εἰρκταὶ τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου ἔχουσι ἀναμνήσεις, αἵτινες ἐξαφανίζουσι ἔτι πάσας τὰς ἄλλας. Οὐδέποτε ἄσυλον τῶν νεκρῶν ἐπληρώθη τοσούτου τρόμου διὰ τοὺς ζῶντας. Ἀδύνατον νὰ ἴδῃ τις αὐτὸ χωρὶς νὰ φρίξῃ διὰ τὰ σκοτεινὰς ἐκείνας κρύπτας, μάρτυρας τοσούτων τραγικῶν δραμάτων. Αὐτόθι ὁ καρδινάλιος Καραφας ἐστραγγαλίσθη· αὐτόθι ὁ Πάπας ὁ δέκατος ἀπώλετο διὰ πνιγμοῦ.

Ἄλλὰ πανταχοῦ ἐν ἐκάστῳ βήματι ἔχεις παρακολουθοῦσαν σκιὰν κλαυθμηράν, τὴν σκιὰν τῆς ὠραίας Βεατρίκης de Cenci. Αὐτόθι ἐδικάσθη. Βλέπεις τὸν συνήγορον ἐκεῖνον μετὰ τῆς στολῆς αὐτοῦ ὑπανοίγοντα θύραν καὶ θλιβόμενον, διότι ἔφθασε πολὺ ἄργά. Ὁ Φαρινάκης εἶνε ὁ συνήγορος αὐτῆς, ὅστις κατέβαλεν ἀνηκούστους προσπαθείας, ἵνα σώσῃ τὴν κεφαλὴν τῆς Βεατρίκης, ἣτις, καὶ ἐὰν ἦτο ἔνοχος, ἦτο ὀλιγώτερον μισητὴ τοῦ θύματος

αὐτῆς. Ἴδου ὁ τόπος, ὅπου ἡ νεαρὰ καλλονή, καταδικασθεῖσα εἰς τὴν ἐσχάτην ποινήν, παρακαλεῖ τὸν δῆμιον νὰ περιμείνῃ ἕως οὗ ὁ Guide τελειώσῃ τὴν εἰκόνα αὐτῆς, ἣτις τόσον συνετέλεσεν ν' ἀπαθανάτισῃ αὐτήν! Τὸ κατὰ παράδοσιν τοῦτο πρόσωπον περιέστησεν εἰς λήθην ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου τὰς δυστυχίας τῶν διασῆμων παπῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι τάφοι παράκεινται κυρίως τῆς Ἀππιανῆς ὁδοῦ. Ἡ ὁδὸς αὕτη προγενεστέρα τριῶν αἰῶνων πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶχεν ἕκτασιν 88 λευγῶν καὶ ἦτο ἐστρωμένη διὰ λίθου βασάλτου ἐπὶ ἕκτάσεως 217 χιλιομέτρων. Ἀνάριθμοι τάφοι ἀνεκαλύφθησαν, ὑπολείπονται δὲ καὶ ἄλλοι πρὸς ἀνασκαφὴν. Ὁ Κικέρων ἐν τοῖς Τουσκουλινοῖς ἀναφέρει περὶ μαυσωλείων τοῦ Καταλίνου, τοῦ Μετέλλου καὶ τῶν Σκιπιῶνων. Τὸ μαυσωλεῖον τοῦ Καταλίνου δὲν ἀνευρέθη, τὸ δὲ τοῦ Μετέλλου, οὗ τὰ τεῖχη ἔχουσι 11 μέτρ. καὶ 36 % πάχος μετεποιήθη κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα εἰς φρούριον καὶ ἐπάλξεις ἀντικατέστησαν τοὺς κίονας, οἵτινες ἐκόσμουσαν τὸν θόλον.

Οἱ ὑπόγειοι θάλαμοι τῆς οἰκογενείας τῶν Σκιπιῶνων εἶνε λελατομημένοι ἐν τῇ κλιτύϊ λόφου. Καταβαίνει τις εἰς αὐτοὺς φωτιζόμενος ὑπὸ λαμπάδων. Δὲν βλέπει τις ἢ τὰς ἀντιγραφείσας ἐπιγραφὰς καὶ τὰς θέσεις κενὰς τῶν σαρκοφάγων κατατεθέντων ἐν τῷ Βατικανῷ. Ἐν τῷ βᾶθει τοῦ ὑπογείου τούτου, περιελθόντος ἕνεκα τοῦ χρόνου εἰς λήθην καὶ μέχρι τοῦ τελευταίου αἰῶνος ἔτι, ἀνεπαύετο ὁ Σκιπιῶν Βαρβάτος (πωγωνοφόρος) ἐν τῷ ἐκ μαρμάρου τάφῳ αὐτοῦ, διαπρέποντι ἐκ δωρικῶν κοσμημάτων. Ὁ σκελετὸς σχεδὸν ὀλόκληρος ἔφερεν ἐν ἐνὶ τῶν δακτύλων δακτύλιον, δοθέντα ὑπὸ Πίου τοῦ ΣΤ'. τῷ λόρδῳ Algermon Peray· ὁ δακτύλιος οὗτος εἶνε σημεῖον ἰδιοκτησίας τοῦ κόμητος Beverley.

Δύο καλῶς διατηρούμενοι περιστερεῶνες (colombaises) παρατηροῦνται ἐπὶ τῆς εἰς τὴν νεκρόπολιν ἀγούσης Ἀππιανῆς ὁδοῦ. Καταβαίνει τις διὰ στενῆς κλίμακος καὶ ἐν εὐρείαις αἰθούσαις, καλῶς φωτιζομέναις, βλέπει τις πληθὺν μεγάλων ὑδριῶν ἀνὰ δύο χειμένων,

ἐν θυρώμασιν ἐν συμμετρῷ τεταγμένοις. Πολλὰ τῶν μικρῶν τούτων θυρωμάτων ἢ κελλιῶν σώζουσι ἔτι τὰς ἐπιγραφὰς των καὶ κατεσκευάσθησαν, ὡς λέγεται, πρὸς ἐναπόθεσιν τῆς κόνεως τῶν ἀπελευθέρων τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Πομπηίου.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟΝ
ΚΑΤΑ
ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΑΓΩΝΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΚΩΝΣΤ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΟΥ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν.)

Β.

Ἡ διχόνοια παρέλυσεν ἐπὶ μᾶλλον τὰς δυνάμεις τῆς ἐπαναστάσεως· ἕκαστος ὁμιλλοῦν ἀνταρτῶν ἐνήργει ὑπὲρ ἑαυτοῦ χωρὶς ὠρ.σμένου σχεδίου καὶ οὐδὲν καθόλου ἐπεζήτει ἢ ἐκδίκνισιν καὶ διαρπαγὴν. Μόνον αἱ νῆσοι καὶ αἱ παράλια πόλεις ἐφαίνοντο ἐμψυχούμεναι ὑπὸ ἀληθοῦς φιλοπατρίας. Τέλος συνέλευσις ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν συνήλθεν ἐν Ἐπιδαύρῳ τῇ 1/13 Ἰανουαρίου 1822. Ἐν αὐτῇ ἀνεκηρύχθη ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἑλλήνων καὶ συγχρόνως πολίτευμα ἐλεύθερον καὶ δημοκρατικόν· καί ῥ' ἔμην Μαυροκορδάτος ἐδέχθη τὴν προεδρείαν τοῦ ἐκτελεστικοῦ, συμβουλίου ἐκ πέντε μελῶν, ὁ δὲ ἀδελφὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐν Βλαχίᾳ ἐπαναστάσεως Δημήτριος Ὑψηλάντης, τὴν τοῦ νομοθετικοῦ σώματος, συνισταμένου ἐκ 51 ἀντιπροσώπων. Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν ἐξουσιῶν ἐγένετο, ἵνα θέσῃ τέρμα εἰς τὰς διχονοίας τῶν Ἑλλήνων.¹

Ὀλίγας ἡμέρας βραδύτερον, τῇ 24/5 Φεβρουαρίου. Ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, ὅστις ἐκράτει ἐν ἀπραξίᾳ πρὸ τῶν Ἰωαννίνων τὸν κάλλιστον στρατὸν τῆς Πύλης, ἔπεσε θῦμα ἀνάνδρου προδοσίας.² Τὸ διδάνειον τότε ἐδυνήθη νὰ στρέψῃ ὅλας τὰς δυνάμεις του κατὰ τῶν Ἑλλήνων.³

¹) Σ. Μ. Ἴδε τὰ περὶ τούτου ἐν ἱστορ. Τρικούπη τόμ. 2, κεφ. ΚΖ. Ὁρλάνδου Ναυτ. τόμ. Α', σελ. 209—213. Κ. Παπαρηγόπουλ. τομ. 5, σ. 799 καὶ ἐξῆς.

²) Ἴδε ἱστορ. Τρικούπη τομ. 2, κεφ. Α', σελ. 179.

³) Σ. Μ. Σ. Τρικούπη ἱστορ. αὐτόθ. Ὁρλάνδ. Ναυτ. τόμ. Α', σελ. 219 καὶ ἐξῆς.

Μοῖρα τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου συνισταμένη ἐκ 30 πλοίων, τῶν πλείστων ἐκ Βαρβαρίας καὶ τοσούτων ὀπλιταγωγῶν (φορτηγῶν), ἔλαβεν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Ἀρτῆς τάγματά τινα ἐν διαθεσιμότητι ἕνεκα τῆς πτώσεως τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ καὶ ἔπλευσεν εἰς Πάτρας. Μαθοῦσα τὴν προσέγγισιν ἑλληνικοῦ στόλου ἐξ 60 πλοίων ὑπὸ τὸν Ὑδραῖον Κουντουριώτην ἀπέπλευσεν εἰς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ, ὃν εὔρε παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Πάπα. Αὔρα ἰσχυρὰ ἠνώχλει τὰς πᾶρωνας (βρίκια) τῶν ἐπαναστατῶν, οἵτινες κεκλιμένοι ὑπὸ τοὺς σφοδρῶς ἀνέμους διεχειρίζοντο μετὰ δυσκολίας τὸ ἐλαφρὸν αὐτῶν πυροβολικόν. Οἱ κανονιοβολισμοὶ ἦσαν μὲν ἰσχυροτάτοι, ἀλλ' ὡς πάντοτε ὀλίγον θανατηφόροι. Ἡ ὀθωμανικὴ μοῖρα ζητήσασα καταφύγιον εἰς Ζάκυνθον καὶ ἕνεκα τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἕνεκα τῆς τρικυμίας καὶ διαλαθοῦσα τὴν προσοχὴν τοῦ Κουντουριώτη ἐπωφελήθη νύκτα εὐνοϊκὴν, ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος καὶ ἔπλευσε πρὸς τὴν Ἀφρικὴν. Οὐχ ἦν τὸν ὅμως ὁ ὑδραῖος ναύαρχος ἐπέτυχεν νὰ ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς ὀπισθοφυλακῆς 5 πλοῖα, τὰ ὁποῖα εὔρον ἄσυλον εἰς Κέρκυραν, καὶ ἐπυρπόλησεν ἐν Πάτραις φορτηγὰ τινα τουρκικὰ μείναντα χωρὶς ὑπερασπίσεως.¹

Οἱ Ἕλληνες ναυτικοὶ δὲν ἀπέκρυψαν, ὅτι ὑπέστησαν ἀποτυχίαν. Ἀπενθάρρυνσις κατέλαβεν αὐτούς, ὅτε εἶδον ὅτι οἱ τῆς βαρβαρίας ναῦται ἦσαν ἰσχυροὶ ν' ἀντιπαλαίωσι πρὸς τὰ πλοῖα των οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τόλμης των, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐπιτηδειότητος τοῦ χειρισμοῦ καὶ τῆς τακτικῆς. Τρομερὲς στόλος ἐξ 60 πλοίων, προῖδν τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν φροντίδων αὐτῶν δὲν ἐκόμιζεν εἰς τὸν λιμένα οὐδὲν τρόπαιον ἱκανὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν Ἑλλήνων, οὐδεμίαν λείαν, δυναμένην ν' ἀποζημιώσῃ τὰς πολλὰς δαπάνας των. «Ὁ θάνατος τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἡ συνά» θροισις δυνάμεων φοβερῶν ἐν Θεσσαλίᾳ, ἡ δρα» σστηριότης τῶν ἐλαφρῶν στόλων ἀποσταλέντων » εἰς βοήθειαν τοῦ Σουλτάνου ὑπὸ τῶν διοικητῶν » τῆς παραλίου Ἀφρικῆς, ἡ εὐτυχία τοῦ ὀθωμα» νικοῦ στόλου, μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατείαν » εἰς Σάμον, νὰ διαφύγῃ τὰς προσβολὰς τῶν πυρπο» λικῶν, ἡ ἐξάντλησις τῶν προσόδων, ὁ θόρυβος τοῦ » ὄχλου, αἱ διαιρέσεις τῶν ἀρχηγῶν, τὰ πάντα συνη» νουοῦντο ἵνα παραλύσωσι τὴν ἄμυναν, τὰ πάντα

¹) Σ. Μ. Τοῦ γεγονότος τούτου δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὑρωμεν ἐξιστόρησιν ἐν ταῖς μνημονευθεῖσιν ἱστορίαις τῶν ἡμετέρων.

»συνετέλουν νὰ ἐξαχρειώσωσι τὰς καρδίας.¹» Ὅθεν ὅτε οἱ Ὑδραῖοι ἔμαθον, ὅτι ὁ Καρᾶ Ἀλῆς, διορισθεὶς Καπετὰν πασσᾶς ἔπλεε πρὸς τὴν Χίον, ἵνα τιμωρήσῃ τοὺς κατοίκους τῆς νήσου, διότι ἀφῆκαν τὸν Σάμιον Λογοθέτην νὰ ἀποβιβάσῃ, δὲν ἔσπευσαν διόλου νὰ δπλίσωσι τὸν στόλον των ἔν' ἀντιταχθῶσιν εἰς τὰ σχέδιά του.²

Ὁ Καρᾶ Ἀλῆς ἤγειτο ταύτην τὴν φορὰν 6 πλοίων, 5 δρομόνων (φρεγατῶν), 11 ἡμιολιῶν (κορβητῶν) καὶ εἴκοσι φορτηγῶν. Λαβὼν 10,000 στρατιωτῶν ἐκ τοῦ Τσεσμὲ ἀπεβίβασεν αὐτοὺς σχεδὸν ἄνευ ἀντιστάσεως εἰς τὴν Χίον, ἧς οἱ φιλήσυχοι κάτοικοι ἐγένοντο θύματα τῆς ἀπανθρωποτάτης ἐκδικήσεως τεσσαράκοντα χιλιάδες ἀνθρώπων πάσης ἡλικίας καὶ γένους ἐκ πληθυσμοῦ ἑκατὸν χιλιάδων ψυχῶν ἐσφάγησαν ἢ ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι.³ Ἡ μεγίστη ὄμως ἀγανάκτησις ἢ καθ' ἅπαν τὸ Αἰγαῖον ἐξεγερθεῖσα ἀνεκάλεσεν εἰς τὸ καθῆκον αὐτῶν τοὺς Ὑδραῖους. Τῇ 19/31 Μαΐου 1822 ἐφάνη ὁ Μιαούλης μετὰ 56 ἱστιοφόρων πρὸ τῆς Χίου.⁴

Ἡ νῆσος αὕτη χωρίζεται τοῦ Τσεσμὲ διὰ πορθμοῦ ἀνοικτοῦ πρὸς βορρᾶν καὶ μεσημβρίαν. Στόλος ἐκ βορρᾶ ἐρχόμενος δύναται νὰ εἰσδύσῃ ἐκ δύο πορθμῶν, ὧν ὁ μὲν λίαν εὐρὺς ἐξ ἀνατολῶν μεταξὺ τοῦ συμπλέγματος τῶν Spalmatori καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Καρᾶ Βουρνοῦ· ὁ δὲ ἕτερος στενωτάτος ἐκ δυσμῶν μεταξὺ τῆς νήσου Strobli, μιᾶς τῶν Spalmatori, καὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς Χίου. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς μεγάλης ταύτης νήσου παρὰ τὸ μέσον τοῦ πορθμοῦ ὑψοῦται ἡ πρωτεύουσα φέρουσα τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ ἧς ἀπέναντι ὑπάρχει ὁ κόλπος τοῦ Τσεσμὲ.

Συμφώνως πρὸς τὸ ἀποφασισθὲν προηγουμένως σχέδιον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν μοῖρα ἐκ 15 παρόνων (βρικήων) καὶ 3 πυρπολικῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μιαούλη εἰσῆλθε τῇ 19/31 Μαΐου τῇ 8 ὥρᾳ μ. μ. εἰς τὸν μικρὸν πορθμὸν πρὸς βορρᾶν, ἐν ᾧ ὁ λοιπὸς στόλος τῶν Ὑδραίων ἴστατο ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ πορθμοῦ ἐπιτηρῶν ὄλην τὴν μεταξὺ τῆς βορείας

πλευρᾶς τῆς Χίου καὶ τοῦ Καρᾶ Βουρνοῦ ἄκραν. Ἀλλ' ὁ Καπετὰν πασσᾶς ἐπηγρύπνει· εἰδοποιηθεὶς ἐκ τῶν σημείων τῶν κατασκόπων του διέταξε τὸν στόλον του νὰ ἐτοιμασθῇ ταχέως. Ὁ Μιαούλης ἔρριψε δύο πυρπολικά εἰς τὸ μέσον τοῦ συγκεχυμένου πλήθους τῶν πλοίων. Πρακτολοῦμενος ὑπὸ 3 βρικήων ἔπλευσεν ὁ ἴδιος πρὸς τὸ πλοῖον τοῦ Καρᾶ Ἀλῆ, καὶ πυροβολήσας κατ' αὐτοῦ ἐκθύμως διεύθυνε κατόπιν κατ' αὐτοῦ τὸ τρίτον πυρπολικόν του ἅμα εὐρῶν εὐνοϊκὸν καιρὸν. Δυστυχῶς, ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἦτο σφοδρὸς ὁ ἐπιφορτισθεὶς πλοίαρχος νὰ διευθύνῃ τὸ πυρπολικόν τοῦτο ἔθηκε τὸ πῦρ ἐν αὐτῷ πολὺ ἐνωρίς, ὁ δὲ Καρᾶ Ἀλῆς βλέπων τὸν κίνδυνον ἐπόδισε καὶ ἀπεμακρύνθη.¹

Τῶν δύο ἄλλων πυρπολικῶν τοῦ Μιαούλη ἀποτυχόντων ἢ Ἑλληνικῆ νηυτικῆ μοῖρα ἔπλευσε πλαγιάζουσα, καταδιωκομένη καὶ προσβαλλομένη ὑπὸ τῶν πυροβόλων τῶν Τούρκων, ὧν τὰ βλήματα κακῶς διευθυνόμενα δὲν ἐπήνεγκον αὐτῇ οὐδεμίαν βλάβην. Ἀφοῦ τὰ βρικήα τῶν Ὑδραίων ἐλοξοδόρησαν μέχρι τῆς πρωῆς, ἐξῆλθον τοῦ στενοῦ διὰ τοῦ μικροῦ πόρου, καθ' ὃν χρόνον ὁ ὀθωμανικὸς στόλος διεξέπλεε διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ. Ἡ κίνησις αὕτη, ἀπεμάκρυνε μὲν τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τῆς μοίρας τοῦ Μιαούλη, προσήγγιζε δὲ αὐτὸν πρὸς τὰ ἐκτὸς τοῦ πορθμοῦ μένοντα ἑλληνικὰ πλοῖα. Ὅτε δὲ ὁ ἄνεμος εἶχε κοπάσει καὶ τὰ ἀνωτέρω ἑλληνικὰ πλοῖα ἐπειρῶντο νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ ναυάρχου των, ἐν τῶν πυρπολικῶν παρ' ὀλίγον νὰ συλληφθῇ ὑπὸ ὀθωμανικοῦ πάρωνος (βρικήου) ἐσώθη ὄμως ἕνεκα τῆς βοηθείας, ἣν προσήνεγκον αὐτῷ πολλὰ πλοῖα. Ὁ Μιαούλης ἐνωθεὶς μεθ' ὄλων τῶν πλοίων του ἔπλευσεν εὐθὺς εἰς Ψαρὰ ἀδρανῶς διωκόμενος ὑπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου, μεθ' οὗ ἀντήλλαξεν ὀλίγους πυροβολισμούς.

Ἐν ᾧ ἡ μάχη τῆς 19/31 Μαΐου ἦτο δεινὴ διὰ τοὺς ἐπαναστάτας ἀποτυχία, ἧτις ἔμελλε νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν ἀπενθάρρυνσιν αὐτῶν, ἀπλοῦς τις πλοίαρχος πυρπολικοῦ ἐπανῆγε τὴν νίκην καὶ τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ.

Ἀσφαλισθεὶς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπιτυχίας του ὁ Καρᾶ Ἀλῆς ἐπανῆλθε ν' ἀγκυροβολήσῃ πρὸ τῆς Χίου, ὅπως ἐπιτρέψῃ εἰς τὰ πληρώματα τοῦ στόλου του νὰ περατώσωσιν ἐν ἡσυχίᾳ τὴν μεγάλην νηυστεῖαν τοῦ Ῥαμαζανίου. Τὴν ἐσπέραν τῆς 6/18 Ἰουνίου δύο chebecks ἐκ κεραίας διατρέχοντα (πλα-

¹) Σ. Μ. Ὁ τε αἰδίδιμος Τρικούπης καὶ ὁ κ. Ὀρλάνδος δὲν ἱστοροῦσιν ὅτι 3 πυρπολικά ἐρρίφθησαν καὶ ἀπέτυχον.

γιοδρομοῦντα) ἐν τῷ πορθμῷ ἀνήχθησαν εἰς τὸ πέλαγος. Ὅλως παραδεδομένοι εἰς τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα οἱ Τούρκοι δὲν ἔδωκαν μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰς κινήσεις ταύτας. Καὶ ὅμως τὰ δύο ταῦτα chebeck ἦσαν πυρπολικά, ὧν οἱ πλοίαρχοι, ὁ Ψαριανὸς Κανάρης καὶ ὁ Ὑδραῖος Πιπίνος ἤθελον νὰ γνωρίζωσι τὴν θέσιν τῶν τουρκικῶν πλοίων πρὶν ἢ ἐκτελέσωσι τὴν τολμηρὰν αὐτῶν ἐπιχείρησιν. «Ἦτο τότε ἡ 6/18 Ἰουνίου, ὅτε οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἦσαν συνηγμένοι πάντες ἐν τῷ πλοίῳ τοῦ Καπετὰν πασσᾶ· τὸ Ῥαμαζανίου «ἐτελείωνε καὶ οἱ τούρκοι ἔσπευδον νὰ ἐορτάσωσι «τὸ βαϊράμ» ἢ νύξ ἦτο σκοτεινὴ καὶ ἀσέληνος, ὁ δὲ «τουρκικὸς στόλος ἐκοσμεῖτο ὑπὸ φανῶν.»

Περὶ τὴν πρώτην ὥραν τῆς πρωῆς ὁ Κανάρης καὶ ὁ Πιπίνος εἰσῆρχοντο εἰς τὸ στενόν· ὁ μὲν διευθύνεται πρὸς τὸ πλοῖον τοῦ Καπιτὰν πασσᾶ, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὸ τοῦ Ῥιαλᾶ βεη. Καὶ ὁ μὲν Πιπίνος ἀπέτυχε· τὸ πυρπολικόν του ὠθούμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου φθάνει πυρίκαυστον εἰς τὸ μέσον τῶν πλοίων τῶν Τούρκων, οἵτινες κόπτουσι τοὺς κάλως, ἀνοίγουσι τὰ ἱστία καὶ καταλιπόντες αὐτὰ σχεδὸν εἰς τὴν τύχην κατῶρθωσαν νὰ διαφύγωσι τὸν κίνδυνον. Ὁ δὲ Κανάρης ἐπιτηδειότερος καὶ εὐτυχέστερος δήσας τὸν δόλωνα (τὸν ἐμπροσθεν ἴστον) εἰς μίαν τῶν θυρίδων τῆς κανονιστοιχίας τοῦ Καπετὰν πασσᾶ ἤναψε τὴν ἰδίαν χεῖρὶ του τὸν προωρισμένον εἰς ἐκρηξίν τοῦ πυρὸς δαυλόν. Ἐν ᾧ τὸ ἑλληνικὸν πυρπολικόν καὶ τὸ τουρκικὸν πλοῖον ἐσχημάτισαν ἐντὸς ὀλίγου εὐρὺ πύραυνον, ὁ Κανάρης, ὁ Πιπίνος καὶ οἱ ἀτρόμητοι ἑπαδοὶ των ἐπωφελοῦμενοι ἐκ τῆς ταραχῆς ἠνώθησαν φέροντες τὰς λέμβους των μετὰ τῶν παρώνων (βρικήων) τῶν Ὑδραίων, οἵτινες ἀνέμενον αὐτοὺς πρὸς νότον τοῦ στενοῦ. Τὸ πλοῖον τοῦ Καπετὰν πασσᾶ δὲν ἐβράδυνε ν' ἀνατιναχθῇ μετὰ 2,000 ἀνδρῶν συνηγμένων ἐν τῷ πλοίῳ του διὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ βαϊραμίου· ὁ Καρᾶ Ἀλῆς, ὅστις εἶχε ῥιφθῇ εἰς τινὰ λέμβον ἐκτυπήθη ὑπὸ τεμαχίου ἴστοῦ καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Περὶ τὰ 6 ὀθωμανικὰ πλοῖα ἑπαθον μεγάλην βλάβην ἕνεκα τῶν πολλῶν συγκρούσεων, αἵτινες προῆλθον καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέπλεον. Τὰ θύματα τῆς σφαγῆς τῆς Χίου ἐξεδικήθησαν.²

Περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν στρατὸς τουρκικὸς εἰσελ-

¹) La station du Levant, par le vice-amiral Jurien de la Gravière.

²) Σ. Μ. Ἴδε καὶ ἱστορ. Τρικούπη τομ. 2, σελ. 200 καὶ ἐξῆς. Ὀρλάνδ. Ναυτ. τόμ. Α', σελ. 267.

θῶν εἰς τὸν Μωρέαν ἠναγκάσθη ἀποχωρῶν νὰ πολεμῇ μετὰ μεγάλων καταστροφῶν, ὁ δὲ ἀρχηγὸς αὐτοῦ, ὁ Δράμαλης, ἐθεώρει ἑαυτὸν εὐτυχῆ, διότι ἔτυχον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ναυπάκτου ὀθωμανικὰ πλοῖα ἵνα περισυναγάγῃσι τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ, ὃν ἐπανήγαγεν.¹

Κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους, γενομένους πάντοτε διαβοήτους ἐκ τῶν ἀμοιβαίων ὀμότητων, τὰ Γαλλικὰ πλοῖα ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παράσχῃσι τὰς ἑαυτῶν ὑπηρεσίας ὑπὲρ τῆς φιλάνθρωπίας καὶ τοῦ δικαίου· οὕτω πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ὀρμῶντα πρὸ τῆς Σμύρνης, ἐδέχοντο χριστιανούς ἀπειλουμένους ὑπὸ τῶν μαινομένων ὀθωμανῶν, ἐν ᾧ ἄλλα παρεῖχον ἄσυλον εἰς τοὺς ὀλίγους ἐπιζήσαντας ἐκ τῆς φρουρᾶς τῆς ἐν Ἀθήναις ἀκροπόλεως, ὧν τὸ πλεῖστον εἶχε σφαγῇ ὑπὸ τῶν ἑλλήνων ἐναντίον τοῦ δοθέντος ὄρκου.

Μετὰ τὰς Ἀθήνας παρεδόθη τὸ Ναύπλιον μετὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα εἶνε ἄξια νὰ μνημονευθῶσι μετὰ τινων λεπτομερειῶν. Τὸ δυστύχημα τῆς 6/18 Ἰουνίου ἠνάγκασε τὸν τουρκικὸν στόλον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Δαρδανέλλια. Ἐξελθὼν πάλιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Καπετὰν-βέη συνηνώθη πρὸ τῶν Πατρῶν μετὰ τῶν ναυτικῶν μοιρῶν τῶν κρατῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἔσχεν ἐκεῖ ὡς ἀρχιναύαρχον τὸν νέον Καπετὰν πασσᾶν, Μεχμέτ. Ὁ Μεχμέτ ἀπεστάλη κυρίως διὰ νὰ τροφοδοτήσῃ τὸ Ναύπλιον, οὗ αἱ ζωοτροφαὶ ἐξέλιπον. Ὁ στόλος αὐτοῦ συνέκειτο ἐξ 84 ἱστιοφόρων πολεμικῶν καὶ φορτηγῶν, ἐν αἷς ἦσαν 6 πλοῖα τῆς γραμμῆς καὶ 16 δρόμονες (φρεγάται). Καταληφθεὶς ὑπὸ κλύδωνος ἠναγκάσθη τὸ πρῶτον νὰ καταφύγῃ εἰς Σούδα, ὅπου ἐμποδιζόμενος ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων ἔφθασε τῇ 8/20 Σεπτεμβρίου 1822 ἐμπροσθεν τῶν Σπετσῶν. Ὁ Μιαούλης ἔσχε τὸν καιρὸν νὰ συναγάγῃ 60 πλοῖα, ἅτινα διήρρεσεν εἰς δύο μοίρας. Τῶν μοιρῶν τούτων ἡ μὲν, ἧς ἔσχε τὴν διοίκησιν, συνισταμένη ἐκ 18 παρόνων (βρικήων) καὶ 8 πυρπολικῶν, ἦτο ἕτοιμος νὰ κτυπήσῃ τὸν ἐχθρὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πυροβόλων τῶν Σπετσῶν, ἡ δὲ δευτέρᾳ διετάχθη νὰ φύγῃ, νὰ ἐκλύσῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὸ στενὸν τὸ χωρίζον τὴν μικρὰν νήσον Ὑδραιοπούλαν ἀπὸ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς, ἔπειτα νὰ ἐπανέλθῃ ἐκ βορρᾶ μεταξὺ τῆς Ὑδραιοπούλας καὶ Ὑδρας, ἵνα θέσῃ τὸν ἐπίλοιπον στόλον τῶν ὀθωμανῶν μεταξὺ δύο πυρῶν.

¹) Σ. Μ. Περὶ τῆς πανωλεθρίας τοῦ Δράμαλη, ἴδε ἱστορ. Τρικούπη τόμ. 2, κεφ. 36.

¹) La Station du Levant, par M. le vice— Amiral Jurien de la Gravière.

²) Σ. Μ. Ἴδε Ὀρλάνδ. Ναυτ. τόμ. Α', σελ. 251. Τρικούπη ἱστορ. τόμ. Β', σελ. 199 καὶ ἐξῆς.

³) Σ. Μ. Ἴδε τὰ τῆς τρομερᾶς καταστροφῆς τῆς Χίου ἐν ἱστορ. Τρικούπη τόμ. Β', σελ. 193 καὶ ἐξῆς.

⁴) Σ. Μ. Κατὰ τὸν κ. Ὀρλάνδον τὰ πλοῖα ἦσαν 58 (Ναυτ. τόμ. Α', σελ. 258). Ὁ στόλος κατ' αὐτὸν ἐφθάσεν εἰς Χίον οὐχὶ τῇ 19/31, ἀλλὰ τῇ 27/8 Μαΐου.

Ὡς προεἶδεν ὁ Μιαούλης αἱ μοῖραι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Βαρβαρίας διευθύνθησαν ἔχοντες οὐρίον ἄνεμον εἰς τὸ στενὸν τῶν Σπετσῶν, ἐν ᾧ οἱ Τούρκοι κατεδίωκον τὰ πλοῖα τῶν ἐπαναστατῶν μεταξὺ τῆς Ὑδραίου καὶ τοῦ Μωρέως. Δυστυχῶς ὅμως ἕνεκα τοῦ ὀλίγου ἀνέμου δὲν κατώρθωσεν ἡ δευτέρα μοῖρα τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου νὰ ἐκτελέσῃ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ σχεδίου τοῦ Μιαούλη. Ὁ Μιαούλης μόνος ἀντέστη εἰς τὴν ἐπίθεσιν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Βαρβαρίων, μεθ' ὧν ἠνώθησαν πολλὰ τουρκικὰ πλοῖα. Εἰς δρόμων (φρεγάτα) Ἀλγερίνων προσεγγίσας ἐν ἀγνοίᾳ ἑλληνικὸν πυρπολικὸν παρ' ὀλίγον ν' ἀνατιναχθῆ, ἀλλὰ πεντήκοντα ἐκ τοῦ πληρώματος ἔσωσαν αὐτὸν κρατούμενοι ἐκ τοῦ πυρπολικοῦ ἀλλ' ἀπέτισαν διὰ τῆς ζωῆς των τὴν γενναίαν ταύτην ἀφοσίωσιν.

Ἐχοντες ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ ὀλίγον πλάτος τοῦ στενοῦ καὶ βοηθούμεοι ὑπὸ τῶν τηλεβόλων τῶν Σπετσῶν ὁ Μιαούλης, ὁ Κριεζῆς καὶ ἄλλοι οὐχ ἦττον ἀτρόμητοι πλοῖαρχοι ἀντέταξαν τοιαύτην ἀντίστασιν εἰς τὴν προσβολὴν τῶν Μουσουλμάνων, ὥστε οὐτοὶ ἠναγκάσθησαν ν' ἀποσυρθῶσι χωρὶς νὰ διασχίσωσι τὸν στολισκὸν πυγμαίων, ὅστις ἀπέκλειε τὴν πρὸς τὸ Ναύπλιον ἄγουςαν ὁδόν.

Τὰς ἐπομένας ἡμέρας ὁ Καπετάν-πασσᾶς παρουσιάσθη ἐπανειλημμένως ἐπιθυμῶν νὰ ἐξαναγκάσῃ τὴν δίοδον, ἣν διεφιλονείκουν αὐτῷ ἀλλὰ ἐστερεῖτο τῆς ἀναγκαίας τόλμης πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης. Τῆς πρώτης τῆς 12/24 Σεπτεμβρίου γράφει ὁ ναύαρχος Jurien de la Gravière, ὁ κόλπος τῆς Ναυπλίας «παρίστα τὸ ὠραιότατον τῶν θεαμάτων. Ὁ ἐξ 84 πλοίων τουρκικὸς στόλος ἐπλήρη τὴν εἴσοδον. Πρὸ αὐτοῦ ὑψοῦτο ἐν ἀποστάσει 10—12 μιλίων ἡ ἀκρόπολις τῆς Ναυπλίας, ἣς οἱ ὑπερασπισταὶ ἤλπιζον ἤδη προσεγγίζουσιν τὴν ὑποσχεθεῖσαν βοήθειαν... Ἡ νηνεμία διεδέχθη τὸν ἀπόγειον ἄνεμον, ὅστις ἐπεκράτει καθ' ὕλην τὴν νύκτα. Περὶ τὴν δεκάτην ἡ πρώτη πελάγιος αὔρα ἐγένετο ἐπαισθητή. Ὁ φοβερὸς λοιπὸν στόλος ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς Ναύπλιον καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἀφθονίαν!»

Καὶ τῷ ὄντι ἐφαίνετο εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόλπον ἐκ τοῦ νοτίου μέρους τῶν Σπετσῶν, ἐν ᾧ τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα διεξέφυγον μετὰ τῆς νήσου ταύτης καὶ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς ἔτοιμα νὰ διακόψωσι τὴν πορείαν αὐτοῦ. Ἀμέσως ὁ τουρκικὸς στόλος ἐπλαγίασεν, ὁ δὲ Μεχμέτ καὶ πάλιν ἀπέφυγε ν' ἀντιμετωπισθῆ πρὸς τὸν Μιαούλην. Ὅ,τι ἐνόμισεν

ὅτι ἐδύνάτο νὰ κάμῃ, ἦτο ν' ἀποστείλῃ ὑπὸ οὐρίον ἄνεμον πρὸς τὴν Ναυπλίαν πλοῖον πληρὸς ζωοτροφῶν ὑπὸ σημαίαν αὐστριακὴν. Δύο ἑλληνικοὶ πάρωνες (βρίκια) συνέλαβον παραχρῆμα τὴν ἀσθενῆ ταύτην ἐπικουρίαν, ἣν στόλος, ἐν ᾧ ὑπῆρχον 6 πλοῖα τῆς γραμμῆς καὶ 46 μονόκροτα ἢ δρόμωνες δὲν ἐτόλμα νὰ προστατεύσῃ διὰ τοῦ πυρὸς τῶν τηλεβόλων του. Τῆς 14/26 ὁ Μεχμέτ ἀπεμακρύνθη ἐντελῶς διευθυνόμενος πρὸς τὴν Σούδα.

Διὰ τῶν ἐπιτηδείων αὐτοῦ κινήσεων ὁ Μιαούλης ἐκυρίευσεν τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ναυπλίας ἣν οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τῆς 1/12 τοῦ ἐπομένου Δεκεμβρίου ἔξ ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς προσέφερον ὁ ἐπιφανὴς ναυτικὸς εἰς τὴν πατρίδα του, αὐτῆ ὑπῆρξεν ἕνεκα τῶν συνεπειῶν αὐτῆς ἡ μεγίστη. Ἡ Ναυπλία ἔμελλε νὰ ἦεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς δυστυχίας ὁ προμαχὼν τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἔσχατον κώλυμα καθ' οὗ ἔμελλε νὰ συντριβῆ τοῦ Ἰβραήμ ἡ ἰσχύς.

Διαμείνας ὁ Καπετάν πασᾶς ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐν Σούδα ἀπέπλευσεν εἰς Δαρδανέλια καὶ ἠγκυροβόλησεν ἐν τῷ ὄρμῳ τῶν Βεσικίων μεταξὺ τῆς νήσου Τενέδου καὶ τῆς παραλίας τῆς Τρωάδος. Τῆς 29/10 Νοεμβρίου 1822 περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ Τούρκοι παρετήρησαν δύο πλοῖα, τὰ ὅποια διωκόμενα ὑπὸ τριῶν ἑλληνικῶν παρώνων (βρικίων) ἔσπευσαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸν στόλον των. Τὰ δύο πλοῖα ἦσαν πυρπολικά ὀδηγούμενα ὑπὸ τῶν πλοίαρχων Κανάρη καὶ Κυριακοῦ ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον καταδίωξις ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν βρικίων ἦτο δόλωμα πολέμου, εἰς ὃν ἐνέπεσαν οἱ Μουσουλμάνοι. Ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς ὁ μὲν Κανάρης ρίπτεται ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Καπετάν-βέη, ὁ δὲ Κυριακὸς προσεγγίζει εἰς τὸ τοῦ Μεχμέτ, ἀλλὰ ταχέως ἀπομακρύνεται παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ρεύματος, οὗ κακῶς ὑπελόγησε τὴν βίαν καὶ τὴν διεύθυνσιν. Ἀλλ' ὁ Κανάρης πάντοτε ἐπιτήδειος καὶ ἀτρόμητος, δὲν ὑποπίπτει εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα προσκολληθὲν εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ πλοίου τοῦ Καπετάν βέη τὸ πυρπολικὸν του μεταδίδει ἐντὸς ὀλίγου τὴν πυρὰν εἰς τὸ δυστυχὲς πλοῖον, ὅπερ ἀνατινάσσεται μεθ' ὅλου σχεδὸν τοῦ πληρώματός του συνισταμένου ἐξ 800 ἀνδρῶν.

1) Σ. Μ. Ἐν τῷ τοιαύτῳ κρίσιν ἐκφέρει περὶ τοῦ ἐνδόξου ναυάρχου ἀνὴρ ξένος καὶ μετὰ τσαύτης περιγράφει ἀκριβείας καὶ ἀπαθείας τὰ γινόμενα κατὰ τὰς νήσους καὶ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ὁ ἀναγιγνώσκων τὰ Ναυτικά τοῦ κ. Ὁρλάνδου (τομ. Α' σελ. 303 καὶ ἐξῆς) θά νομίσει ὅτι ὁ ἐνδοξὸς ναύαρχος Μιαούλης κατ' ἐκείνην τὴν κρίσιμωτάτην στιγμὴν ἐφάνη ἢ δειλὸς ἢ προδότης.

A. TAINÉ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΝ ΙΤΑΛΙΑΙ:

(Συνέχεια ἴδε ἀριθμὸν 34.)

Ἐνταῦθα οἱ ἄρχοντες, λίαν περιφρονούμενοι, ἐπεμβαίνουσιν, ὁ δὲ λαὸς ἀναμιγνύεται, ὡς σχεδὸν τανῦν ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ, ὅταν ἐφαρμόζωσι τὸν νόμον τοῦ Lunch. Ὅτε ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ οἱ φόνοι πολλαπλασιάζονται, οἱ ἔμποροι, οἱ μᾶλλον εὐπόλητοι, καὶ οἱ τὰ πρῶτα ἐν τῇ πόλει φέροντες, ὑπὸ πάντων περιστοιχιζόμενοι τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν, ἀπάγουσιν ἐκ τῶν φυλακῶν τοὺς ἐνόχους καὶ ἀπαγχονίζουσιν αὐτοὺς δημοσίᾳ.

Παρομοίως «τὴν τετάρτην ἡμέραν ὁ πάπας ἐπεμψε τὸν θαλαμηπόλον αὐτοῦ μετὰ τῶν συντηρητικῶν καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἵνα καταστρέψωσι τὴν οἰκίαν τοῦ Σαλβαδόρ. Κατέστρεψαν αὐτὴν τῶντι» τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν, τετάρτην Σεπτεμβρίου, Ἰερώνυμος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ῥηθέντος Σαλβαδόρ, ἀπηγχορίσθη» πιθανῶς, διότι δὲν συνέλαβον αὐτὸν τὸν Σαλβαδόρ. Εἰς τὰς θορυβώδεις καὶ ὀχλαγωγικὰς ταύτας ἐκτελέσεις, ἕκαστος καθίσταται ὑπεύθυνος ἕνεκα τῶν οἰκείων.

Ἐφαρξοῦσι πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα, οἱ ἄνθρωποι τῶν χρόνων ἐκείνων ἐκτρέπονται συνήθως εἰς βιαιοπραγίας, καὶ λέγω τοῦτο οὐχὶ μόνον περὶ ἀνθρώπων εἰς τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ ἀνηκόντων, ἀλλὰ καὶ περὶ προσώπων ὑψηλῶν ἢ ἐξόχως πεπαιδευμένων, οἵτινες διὰ τοῦτο ὄφειλον νὰ κρατῶσιν ἑαυτῶν. Ὁ Guichardin διηγεῖται, ὅτι ἡμέραν τινὰ ὁ ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας διοικῶν τὸ Μιλάνον, Τριβούκιος, ἰδιοχειρῶς ἀπέκτεινεν ἐν τῇ ἀγορᾷ κρεοπώλας, «οἵτινες μετὰ τῆς συνήθους αὐτοῖς αὐθαδείας ἀντέστησαν εἰς τὴν εἴσπραξιν τῶν φόρων.» — Συνήθως βλέπετε τανῦν καλλιτέχνας εὐγενεῖς τοὺς τρόπους, πολίτας ἡσύχους, καὶ δυναμένους κάλλιστα νὰ φέρωσιν ἐν ἐσπερίδι τὸ μέλαν ἔνδυμα καὶ τὸ λευκὸν περιλαίμιον. Ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τοῦ Cellini εὐρίσκετε χρυσοχόνον, ὀνόματι Πιλότον, «γενναῖον ἄνδρα», ἀρχηγὸν ὅμως ὄντα συμμορίας. Ἀλλαχοῦ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ῥαφαήλ ἀποφασίζουσι νὰ φονεύωσι τὸν Rosso, διότι ὁ Rosso λίαν κακὴ γλώσσα, ἐκακολόγησε τὸν Ῥαφαήλ ὁ δὲ Rosso, λίαν συνετῶς ποιῶν, ἐγκαταλιμπάνει τὴν Ῥώμην μεθ' ἀπειλᾶς τοιαύτας, ἡ ἀποδημία ἦν

«Ὁ στόλος τοῦ Μεχμέτ ἀποκόψας τοὺς κάλους ἀνεπέτασε τὰ ἰστία ἐν μεγίστῃ ἀταξίᾳ μόνον δὲ μετὰ τινὰς ἡμέρας κατώρθωσε νὰ συναθροισθῆ εἰς Δαρδανέλια. Εἰς δρόμων ἐρρίφθη εἰς τὰ παράλια τῆς Τενέδου, ἄλλως δὲ ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πληρώματός του ἐπέπλευσεν ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου ὡς ἀδέσποτος. Ἡ γαλλικὴ γαβᾶρα Active ἀποσταλεῖσα πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ κατ' ἐπιμόνους παρακλήσεις τοῦ πασσᾶ τῆς Σμύρνης κατώρθωσε νὰ τὴν ἀνεύρῃ μετὰ πέντε ἡμερῶν ἀνωφελῆ κατασκόπευσιν ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Τσεσμέ.»¹

Ὅτε τὰ πλοῖα τῶν Τούρκων εἰσῆλθον εἰς τὸν Βόσπορον, πάντα σχεδὸν ἦσαν ἐν κακῇ καταστάσει. Ἐθεωρήθησαν δὲ ἀνίκανα νὰ ἀναρθῶσι πάλιν εἰς τὸ πέλαγος πρὸ τῆς ἐπομένης ἀνοιξέως. Ὁ δὲ ἑλληνικὸς στόλος τούναντίον ἀφωπλίσθη ἀφήσας ἐν τῷ Αἰγαίῳ μόνον ὀλίγας φυλακίδας ναῦς (κατασκοπευτικά) μεμονωμένας, αἱ ὅποια ταχέως μετεποιήθησαν εἰς ἀληθῆ πειρατικά.

Ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ἡ ἐκστρατεία τοῦ 1822 ἀπέληξεν εὐτυχῶς ὑπὲρ τῶν ἐπαναστατῶν τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ νίκη εἶχε στέψει τοὺς ἀγῶνάς των ἐν τοῖς ὅρεσι καὶ ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Κρήτης ἐπαναστατησάσης κατὰ τῆς τουρκικῆς δυναστείας. Ἀλλ' ἐγένοντο θορυβώδεστεροι καὶ φθονερώτεροι. Ἡ καθολικὴ Σύρος εὐτυχούσα ἕνεκα τῆς οὐδετερότητος αὐτῆς καὶ τῆς ἐπικαίρου πρὸς ἐμπορίαν θέσεως, ἠπειλεῖτο ὑφ' ὅλων τῶν φαυλοβίων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τὰ ἡμέτερα πολεμικὰ πλοῖα ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπεμβῶσι πρὸς σωτηρίαν τῆς νήσου ταύτης ἀπὸ τῆς διαρπαγῆς.

Ἐν τῇ ἡμερᾷ αἱ αὐταὶ ἀταξίαι, αἱ αὐταὶ ζηλοτυπίαι, αἱ αὐταὶ διαιρέσεις, εἰς ἃς ἡ τῶν ξένων ἐπιρροὴ συνετέλει ἤδη ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ. Ὁ βέης τῆς Μάνης Πέτρος Μαυρομιχάλης ἀντικατέστησε τὸν Μαυροκορδάτον ἐν τῇ προεδρείᾳ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. «Ἡ θριαμβεύουσα Ἑλλάς, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ἐκίνει πολλῶ ὀλιγώτερον τὸ ἐνδιαφέρον ἢ ἡ Ἑλλάς δακρύουσα καὶ τείνουσα ἀπέλπιδος τοὺς βραχίονας αὐτῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην.»²

(Ἐπεταί συνέχεια.)

1) La station du Levant, par le vice-amiral Jurien de la Gravière.

2) La station du Levant, par le vice-amiral Jurien de la Gravière.

επείγουσα. Τὸ ἐλάχιστον αἷτιον ἤρκει τότε, ὅπως ἀποκτείνωσιν ἄνθρωπον. Ὁ Cellini διηγείται, ὅτι ὁ Βάσαρις ἔφερε καθ' ἑξίν τὰς ὄνυχας μακροτάτους, καὶ ὅτι ἡμέραν τινὰ κατακεκλιμένος ὦν μετὰ τοῦ μαθητευομένου αὐτοῦ Manno «ἐξέδειρε τὴν κνήμην αὐτοῦ διὰ τῶν χειρῶν, νομίζων, ὅτι ἔξυεν ἑαυτὸν, διὸ ὁ Manno ἤθελεν ἀπολύτως νὰ φονεύσῃ τὸν Βάσαριν.» Τὸ αἷτιον ἦν ἐλαφρόν. Ἄλλ' ὅμως ἐν τοιοῦτοις χρόνοις ὁ ἄνθρωπος εἶναι τόσον ὀρηκτικός, τόσον εὐθιςμένος εἰς βιαιοπραγίας, ὥστε τὸ αἷμα ἀνέρχεται ἀμέσως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐφορμᾷ. Ὁ ταῦρος προσβάλλει πρῶτον διὰ τῶν κεράτων· οὗτος δὲ προσβάλλει πρῶτον διὰ τοῦ ἐγχειριδίου.

Ὅθεν τὰ διαδραματιζόμενα καθ' ἡμέραν ἐν Ῥώμῃ ἢ εἰς τὰ περίξ εἰσὶν ἀπαίσια. Αἱ ποινὰ φαίνονται οὕσαι μοναρχίας Ἀνατολικῆς. Ὑπολογίσατε, ἐὰν δύνασθε, τοὺς φόνους τοῦ εὐειδοῦς καὶ εὐφροστάτου Καίσαρος Βοργία υἱοῦ τοῦ πάπα καὶ δουκὸς τοῦ Βαλεντίνου, οὗ ἡ εἰκὼν ἐν Ῥώμῃ ἀνάκειται ἐν τῇ Βορνησίᾳ στοᾶ. Εἶναι ἀνὴρ φιλόκαλος, μέγας πολιτικός, ἐραστής τῶν τελετῶν καὶ τῆς λεπτῆς διαλεκτικῆς· τὸ χάριεν αὐτοῦ σῶμα περιβάλλει κολόβιον ἐκ μέλανος ἐπικρόκου· αἱ χεῖρες αὐτοῦ εἰσὶν ἀβρακί· ἔχει δὲ τὸ ἥρεμον βλέμμα μεγάλου ἀρχοντος. Ἄλλ' ὅμως γινώσκει νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν σεβασμόν, καὶ ἰδιοχειρῶς, διὰ τοῦ ξίφους, τοῦ ἐγχειριδίου, ἐκτελεῖ τὰς ἰδίας ἀποφάσεις.

«Τὴν δευτέραν κυριακὴν», λέγει ὁ Burkhard, «θαλαμηπόλος τοῦ πάπα», ἀνὴρ προσωπιδοφόρος ἐν Borgo ἐξήνεγκε προσβλητικούς λόγους κατὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντίνου. Ὁ δούξ μαθὼν τοῦτο διέταξε τὴν σύλληψιν αὐτοῦ· εἶτα δὲ ἀπέκοψαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς γλώσσης, ὅπερ προσήρτισαν εἰς τὸν μικρὸν δάκτυλον τῆς ἀποκοπίσεως χειρὸς.» Ἄλλοτε πάλιν ὡς αἱ chauffeurs τοῦ 1799 «οἱ ἄνθρωποι τοῦ αὐτοῦ» δουκὸς ἐκρέμασαν ἐκ τῶν βραχιόνων δύο γέροντας καὶ ὀκτὼ γραιὰς γυναῖκας, ἀφ' οὗ ἤναψαν πῦρ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν, ἵνα ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς νὰ ὁμολογήσωσι, ποῦ ἦσαν τὰ χρήματα κεκρυμμένα, καὶ ἐπειδὴ οὗτοι ἠγνῶσαν ἢ δὲν ἤθελον νὰ ὁμολογήσωσιν, ἀπέθανον διὰ τῆς εἰρημένης βασιάνου.»

Ἄλλην ἡμέραν ὁ δούξ μετήνεγκεν εἰς τὴν αὐλὴν τῶν ἀνακτόρων καταδίκους «Gladiandi» καὶ αὐτός, λαμπρῶς ἐνδεδυμένος, ἐνώπιον πολυαρίθμου καὶ ἐκλεκτῆς ὁμηγύρευς, κατατοξέυει αὐτούς. «Ἀπέκτεινεν οὕτω ὑπὸ τὴν μανδύαν τοῦ πάπα, τὸν

Περόττον, εὐνοούμενον τοῦ πάπα, εἰς τρόπον ὥστε τὸ αἷμα ἀνεπήδησεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πάπα.» Ἐσφάζοντο ἀφειδῶς ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ταύτῃ. Διέταξε καὶ ἐτραυματίσεν διὰ ξιφῶν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ πάπας ἐφύλαττε τὸν παθόντα· ἀλλ' ὁ δούξ εἶπεν. «Ὅ,τι δὲν ἐγένετο κατὰ τὸ γεῦμα, γένησεται κατὰ τὸ δεῖπνον. Ἡμέραν δὲ τινὰ, τὴν 17 Αὐγούστου, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ νέος ἐξεγείρετο τῆς κλίνης, ἀπέβαλε τὴν σύζυγον καὶ ἀδελφὴν αὐτοῦ, εἶτε δὲ ἐκάλεσε τρεῖς δολοφόνους, οἵτινες ἀπέπνιξαν τὸν εἰρημένον νέον.» Πλὴν τούτου ἐφόνευσεν τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀδελφόν, τὸν δοῦκα τῆς Γανδίας, καὶ ἔρριψε τὸ πτώμα εἰς τὸν Τίβεριν. Καὶ ἐπειδὴ ἠρώτων αὐτόν, διατι οὐδὲν εἶπε τῷ διοικητῇ τῆς πόλεως, ἀπεκρίνατο «ὅτι δὲν ἐνόμισεν τὸ γεγονός ἀξίον λόγου, διότι κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ εἶδε ῥιφθέντα κατὰ διαφόρους νύκτας πλέον τῶν ἑκατὸν πτωμάτων εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, μηδενὸς φροντίζοντος.»

Ἀναμφιβόλως οἱ Βοργίαι, ἢ προνομιοῦχος αὕτη οἰκογένεια, φαίνεται ὅτι εἶχεν ἰδιάζουσαν κλίσιν καὶ ἰκανότητα πρὸς τὴν φαρμακείαν καὶ τὸν φόνον· ἀλλ' εἰς τὰ μικρὰ Ἰταλικά κράτη οὐχὶ εὐάριθμοι, πρίγκηπες καὶ πριγκήπισαι ἦσαν ἐνάμιλλοι αὐτῶν. Ὁ πρίγκηψ τῆς Faenza παρέσχεν ἀφορμὰς ζηλοτυπίας εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ· ἀγανακτήσασα αὕτη, κρύπτει ὑπὸ τὴν κλίνην τέσσαρας δολοφόνους, οὓς ἐπαφίησιν κατ' αὐτοῦ, κατακλινθέντος πρὸς ὕπνον, ἀλλὰ τούτου ἀμυνομένου ἀνδρείως, ἐξορμᾷ τῆς κλίνης, καὶ δραττομένη ἐγχειριδίου ἐκ τοῦ προσκεφαλαίου, πλήττει τὸν σύζυγον ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ἀφορίζεται διὰ τοῦτο, ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτῆς παρακαλεῖ Λαυρέντιον τὸν Μεδίκον, ὅστις ἔχει μεγάλην δύναμιν παρὰ τῷ πάπα, νὰ μεσολαθήσῃ, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμιῶν, προβάλλων μετὰ τὸ ἄλλων λόγων ὅτι «προτίθεται νὰ δώσῃ αὐτῇ ἄλλον σύζυγον.»—Ἐν Μιλάνῳ ὁ δούξ Galeazo δολοφονεῖται ὑπὸ τριῶν νέων, ἀναγινωσκόντων συνήθως τὸν Πλούταρχον· ὁ εἰς αὐτῶν φονεύεται κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως, τὸ δὲ πτώμα αὐτοῦ ῥίπτεται εἰς τοὺς χοίρους· οἱ δὲ ἄλλοι, πρὶν διαμελισθῶσιν, ὁμολόγησαν, ὅτι ἐξετέλεσαν τὸ ἀδίκημα «διότι οὐ μόνον ὁ δούξ διέφθειρε τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ ἐκοινολόγει τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν» καὶ διότι οὐ μόνον ἐφόνευσεν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἐθανάτου αὐτοὺς ἐν ἐπιτετηδευμένοις βασανιστηρίοις.» Ἐν Ῥώμῃ, ὁ πάπας Λέων ὁ X μικροῦ ἐδέησε νὰ φονευθῇ ὑπὸ τῶν καρδιναλίων· ὁ χειροῦχος αὐτοῦ, μισθωθείς

παρ' αὐτῶν, ἐμελλε νὰ δηλητηριάσῃ αὐτόν, θεραπεύων τὸ συρίγγιον αὐτοῦ· ὁ καρδινάλιος Petrucci, ὁ πρωταίτιος, ἐθανατώθη. Ἐὰν νῦν ἐξετάσῃ τις τὴν οἰκογένειαν τῶν Malatesta ἐν Rimini ἢ τὴν οἰκογένειαν τῆς Este ἐν Φερράρα, εὐρίσκει ἕξεις παρομοίας διαδοχικῶν φόνων καὶ φαρμακείων. Ἐὰν τέλος πρὸ ὀφθαλμῶν λάβῃτε πόλιν συντεταγμένην πως κάλλιον, τὴν Φλωρεντίαν, ἣς ὁ ἀρχηγὸς Μεδίκος εἶναι ἀνὴρ νοήμων, ἐλευθέριος, χρηστός, θέλετε εὐρεῖ βιαιοπραγίας ἐπίσης ἀγρίας, ὡς αἱ ἀνωτέρω. Ἐν παραδείγματι, οἱ Pazzi, μετ' ἀγανακτήσεως ἰδόντες ἄπασαν τὴν δύναμιν τοῖς Μεδίκοις περιελθοῦσαν, συνώμωσαν μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Πίζης, ἵνα φονεύσωσι τοὺς δύο Μεδίκους. Ἰουλιανὸν καὶ Λαυρέντιον. Ὁ πάπας Σίξτος IV ἦν συνένοχος. Πρὸς τέλεσιν τοῦ ἐγκλήματος ἐξελέξαντο τὴν ὥραν τῆς τελέσεως τῆς λειτουργίας ἐν τῷ ναῷ τῆς Santa-Reparata, σύνθημα δὲ ἐγένετο ἡ ὕψωσις τοῦ ἀγίου ἄρτου. Εἰς τῶν συνωμοτῶν ὁ Bandini, ἐφόνευσεν δι' ἐγχειριδίου Ἰουλιανὸν τὸν Μεδίκον· ὁ δὲ Francesco dei Pazzi τοσοῦτον λυσιπῶς ἐπέπεσε κατὰ τοῦ πτώματος, ὥστε ἐτραυματίσεν αὐτὸς ἑαυτὸν κατὰ τὴν κνήμην· εἶτα δ' ἐφόνευσεν φίλον τινὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων. Ὁ Λαυρέντιος ἐτραυματίσθη, ἀλλ' ἦτο γενναῖος· ἀνασπᾶσας τὸ ξίφος, τὸν δὲ μανδύαν περὶ τὸν βραχίονα περιτυλίξας, ἤμύνατο ὡς δι' ἀσπίδος· πάντες οἱ φίλοι αὐτοῦ συνῆλθον περὶ αὐτόν, καὶ ἐκάλυψαν αὐτόν διὰ τῶν ξιφῶν ἢ τῶν σωμάτων, ὥστε κατῴρθωσεν νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ ἱεροφυλάκιον. Ἐν τούτοις οἱ λοιποὶ συνωμόται, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν ἀρχιεπίσκοπον, τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν, κατέλαβον τὸ μέγαρον, ἔνθα ἦν ἡ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως. Ἄλλ' ὁ νέος διοικητῆς, ἅμα τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἀναλαβὼν, ἐφρόντισεν νὰ κλείσῃ οὕτω τὰς θύρας, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνοιχθῶσιν καὶ αὐθις ἔσωθεν. Οὕτως οἱ συνωμόται συνελήφθησαν, ὡς ἐν παγίδι. Ὁ λαὸς ὀπλιζόμενος, συνέρρεε πανταχόθεν. Συνέλαβον τὸν ἀρχιεπίσκοπον, καὶ ἀπήγχονισαν αὐτόν, φέροντα τὴν ἱερατικὴν στολὴν, παρὰ τὸν Francesco dei Pazzi, τὸν πρωταίτιον τῆς συνωμοσίας· μένεα πνέων ὁ ἱεράρχης προσεκολλήθη εἰς τὸ σῶμα τοῦ συνενόχου καὶ ἔδηξεν αὐτόν σφοδρῶς. «Εἴκοσι» σχεδὸν μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Pazzi συγχρόνως κατεκρουρήθησαν, ὡς καὶ εἴκοσι ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ἐκρέμασαν δὲ ἐξήκοντα ἄλλους ἐκ τῶν παραθύρων τῶν ἀνακτόρων.» Ζωγράφος, οὗ ἀφηγήθη τὴν ἱστορίαν, ὁ Andrea de Castagno» ἕτερος δολοφόνος, ὅστις λέ-

γουςιν, ἐφόνευσεν τὸν φίλον αὐτοῦ, ἵνα τῷ κλέψῃ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ἐλαιογραφίας, ἐπεφορτίσθη νὰ ἀπακονίσῃ τὸν μέγαν τοῦτον ἀπαγχονισμόν, ἐξ οὗ βραδύτερον προσωνομάσθη Ἀνδρέας τῶν ἀπηγχονισμένων.

Ἀτελεύτητος ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἀφήγησις παραπλησιῶν γεγονότων τῆς ἐποχῆς ταύτης· θέλω ἐκλέξει ἐν τούτοις ἱστορίαν τινὰ οὐ μόνον διότι κατωτέρω ποιήσωμαι λόγον περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀναφερομένου προσώπου, ἀλλὰ καὶ διότι ἔγραψε ταύτην ὁ Μακιαβέλης. «Ὁ Olivereto de Fermo μείνας μικρὸς καὶ ὀρφανός, ἀνετράφη ἐφ' υἱὸς τῶν ἐκ μητρὸς θεῶν αὐτοῦ, ὀνομαζομένου Giovanni Fogliani.» Εἶτα ἐδιδάχθη τὸ ἐπάγγελμα τῶν ὄπλων ὑπὸ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ. «Ἐπειδὴ εἶχε φυσικὸν νοῦν καὶ ἦτο φαεινὸς καὶ ἰσχυρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν καρδίαν, κατέστη ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ εἰς τῶν πρώτων ἀνδρῶν τοῦ σώματος, εἰς ὃ ἀνῆκε. Ἀλλὰ κρινὼν ἀνάξιον ἑαυτοῦ τὸ νὰ ἦναι ἴσος τοῖς λοιποῖς συναδελφοῖς, ἀπεφάσισε τῇ ἀρωγῇ πολιτῶν τινῶν τοῦ Fermo, νὰ καταλάβῃ τὴν πόλιν, καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ, ὅτι μείνας πολλὰ ἔτη ἐκτὸς τῆς πατρίδος, ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ αὐτόν καὶ τὴν πόλιν· συνάμα δὲ φροντίσῃ περὶ τῶν πατρικῶν κτημάτων. Προσέθετεν δὲ ὅτι ὑπεβάλλετο εἰς τηλικούτον κόπον, ἵνα ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν, ὅπως δὲ οἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ πεισθῶσιν, ὅτι δὲν ἔδαπάνησεν τὸν χρόνον ἐπὶ ματαίῳ, ἐπεθύμει νὰ μεταβῇ, συνοδευόμενος ὑπὸ ἑκατὸν ἰππέων, τῶν φίλων καὶ θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ παρεκάλει αὐτόν νὰ διατάξῃ, ἵνα οἱ κάτοικοι τοῦ Fermo ὑποδεχθῶσιν αὐτόν προσηκόντως, ὅπερ ἤθελε περιποιήσῃ τιμὴν οὐ μόνον εἰς αὐτόν τὸν Oliveretto ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτόν τὸν Giovanni, ὅστις ἀνέθρεψε τὸν Oliveretti, νήπιον ὄντα. Ὁ Giovanni οὐδὲν παρέλειψε τῶν παραγγεληθέντων· κατῴρθωσεν ὅπως οἱ κάτοικοι τῶν Fermo ὑποδεχθῶσιν αὐτόν μετὰ τιμῆς, καὶ παρέλαβεν αὐτόν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· ὁ Oliveretto, ἀφ' οὗ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας προπαρεσκευάσεν πάντα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τέλεσιν τοῦ μελετωμένου κακουργήματος, ἐκάλεσε εἰς συμπόσιον τὸν Giovanni καὶ πάντας τοὺς πρωτεύοντας τῶν πολιτῶν τοῦ Fermo. Περὶ τὸ τέλος... λόγον ἐπὶ σκοπῷ ποιούμενος περὶ σοβαρῶν πραγμάτων, περὶ τοῦ μεγάλου τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν, ἠγέρθη αἴφνης, λέγων, ὅτι ἀνάγκη ἦτο μυστικώτερου τόπου, ἵνα λαλήσῃ περὶ τοιούτων ἀντικειμένων. Μετέβη εἰς

»θάλαμον, όπου ο Giovanni και πάντες οι άλλοι
»ήκολούθησαν αυτόν. Μόλις εκαθέστησαν, και εκ
»των κρυπτών του θάλαμου τούτου εξήλθον στρα-
»τιώται, οίτινες έφόνευσαν τον Giovanni και πάν-
»τας τους άλλους. Μετά την άνθρωποκτονίαν ταύ-
»την ο Oliveretto ήπευσε διήλθε την πόλιν, έπο-
»λίόρησε τον πρώτον άρχοντα εν τῷ μεγάρῳ αὐ-
»του οὕτως, ὥστε εκ φόβου οι κάτοικοι ήναγ-
»κάσθησαν νά υποταγῶσιν και συστήσωσιν κυ-
»βέρνησιν, ἧς ἐγένετο ἀρχηγός. Ἐθανάτωσες πάν-
»τας, ὅσοι δυσηρεστημένοι ὄντες, ἐδύνατο νά
»βλάψωσιν αὐτόν. . . και εν διαστήματι ἐνός ἔτους
»κατέστη ἐπίφοβος πρὸς πάντας τοὺς ὁμόρους.»

Ἐπιχειρήσεις τοιαύται γίνονται συνεχῶς ὁ βίος
Καίσαρος τοῦ Βοργίου βρήθει ἐξ αὐτῶν, και ἡ ὑπο-
ταγή τῆς Ῥωμανίας εἰς τὴν Ἀγίαν-Ἐδραν εἶναι
συνέχεια προδουσιῶν και φόνων. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀλη-
θῆς φεουδαλική κατάσταση, καθ' ἣν πᾶς τις, ἀνε-
ξάρτητος ὢν, προσβάλλει τὸν ἄλλον ἢ ἀμύνεται,
κορεννῶν τὴν φιλοδοξίαν, τὴν πρὸς τὸ κακουργεῖν
τάσιν ἢ τὴν ἐκδίκησιν αὐτοῦ, χωρὶς νά φοβῆται
τὴν παρέμβασιν τῆς κυβερνήσεως, οὔτε τὴν κατα-
στολὴν τοῦ νόμου.

Α. Α.

("Ἐπεται συνέχεια")

Ο Ε Ρ Ω Σ

("Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.")

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν.)

Ε'.

Ἐφέλεια τοῦ γάμου εἰς τὴν κοινωνίαν και εἰς αὐτὸν
τὸν ἄνθρωπον.— Ἀτοπα τῆς ἀγαμίας και οἱ κίνδυνοι
αὐτῆς εἰς τὴν υγιείαν.

Ἐν παντὶ χρόνῳ και ἐν παντὶ τόπῳ ὁ μὲν γά-
μος ἐτιμήθη, ἢ δὲ ἀγαμία ἐστιγματίσθη. Οἱ ἔβραιοὶ
ἀπέκλειον τοὺς ἀγάμους εκ τῶν συνελεύσεων τοῦ
λαοῦ. Οἱ Σπαρτιάται ἀπηγόρευσαν αὐτοῖς τὰ θεά-
τρα και συνέστησαν ἑορτὴν καθ' ἣν αἱ γυναῖκες
ἐμαστίγουν αὐτοὺς δημοσίᾳ ἐν ταῖς πλατείαις. Οἱ
Ῥωμαῖοι δὲν ἐδέχοντο τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἐν τοῖς
δικαστηρίοις και ἐστεφάνωνον δημοτελῶς τοὺς χρη-
στοὺς πολίτας, οἵτινες εἶχον συνάψει πολλοὺς γά-
μους ἀλληλοδιαδόχως. Κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χρι-
στιανισμοῦ χρόνους ἡ ἀγαμία ἐθεωρεῖτο αἰτία ἀνι-
κανότητος πρὸς δημοσίας λειτουργίας. Ἐπὶ πολλῶν
χρόνων ἐν Γερμανίᾳ και Ἐλβετίᾳ ἡ περιουσία τοῦ

ἀγάμου ἐπανήρχετο εἰς τὸ κράτος μετὰ τὸν θάνα-
τον αὐτοῦ. Εἰς ἄλλας χώρας ὑπέβαλον αὐτοὺς εἰς
φόρον.

Διατὶ τὸ σέβας τοῦτο ἀπεδόθη εἰς τὸν γάμον;
Διατὶ ἐστιγματίσθη τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀγαμία; Διό-
τι ἐνόησαν, ὅτι ὁ μὲν γάμος εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος
λίθος τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος, ἢ δὲ ἀγαμία
ἦτο ἡ ὀρθοστικωτάτη τῶν αἰτιῶν πρὸς καταστροφὴν.

Τῷ ὄντι διὰ μὲν τοῦ γάμου ὁ πληθυσμὸς αὐξά-
νει, ἢ δὲ ἀγαμία τείνει εἰς τὴν ἐλάττωσιν αὐτοῦ.
Πᾶν λοιπὸν κράτος, οὗ ὁ πληθυσμὸς ἐλαττοῦται,
εἶναι εἰς παρακμὴν. Ἐν Γαλλίᾳ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν
ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ,¹ αἰτία δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ
ἀγαμία.

Διὰ τοῦ γάμου ὑπάρχει τάξις και ἀρμονία ἐν τῇ
κοινωνίᾳ. Ἡ γυνὴ τιμᾶται ὡς σύντροφος τοῦ ἄν-
δρός, ἢ δὲ οἰκογένεια ἀποτελεῖ ὅλον ὁμογενές, κοι-
νωνίαν, ἣτις συνδέει μέλη διάφορα, τὴν ἡλικίαν, τὸ
φῶλον, τὰς δυνάμεις και τὰς τάσεις, και ὑποτάσ-
σει αὐτὰ εἰς μίαν ἐξουσίαν, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ
πατρός. Τὸ μικρὸν τοῦτο κράτος ἐν τῷ κράτει εἶνε
μεγίστης ὠφελείας πρόξενον εἰς τὴν κοινωνικὴν τά-
ξιν. Ἡ ἀγαμία τούναντίον καταισχύνει και ἐξευτε-
λίζει τὴν γυναῖκα, ὑποβάλλει αὐτὴν εἰς ζυγὸν ἄτι-
μον, διότι καθιστᾷ αὐτὴν τὸ παίγιον τῶν παθῶν.
Ἡ ἀγαμία γεννᾷ μόνον ἀταξίαν, ταραχὰς και διαί-
ρέσεις.

Διὰ τοῦ γάμου ὑπάρχει ἠθικότης ἐν τῇ κοινωνίᾳ.
Ἄνθρωπος ἐκπληροῖ τὸ καθῆκον, ὅπερ ἐπιβάλλει
αὐτῷ ἡ φύσις² φυλάττει ἐν μέσῳ τῶν ἡδέων ἀπο-
λαύσεων τῆς οἰκογενείας τὸν θησαυρὸν τῶν χρη-
στῶν ἡθῶν ἀφοσιοῦται θαρραλέως εἰς τοὺς πόνους
και τὰ βάρη τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων. Ἐν δὲ
τῇ ἀγαμίᾳ ὁ ἄνθρωπος κακὴν χρῆσιν ποιοῦμενος
ἐλευθερίας, ἣτις ἀπαλλάσσει αὐτὸν πάσης εὐθύνης,
δίδει ὠθησιν εἰς τὰς διεφθαρμένας αὐτοῦ ὁρμὰς και
πρὸς χορτασμὸν αὐτῶν μιαινεῖ τὰς ἐστίας τῶν οἴ-
κων και τὴν συζυγικὴν πίστιν³ ἐργάζεται ἀπαύστως
πρὸς διαφθορὰν τῶν ἡθῶν και καταλείπει εἰς τὴν
δημοσίαν ἐλεημοσύνην τοὺς καρποὺς τῶν ἀσωτειῶν
αὐτοῦ.

Ἄγαμος εἶναι οὐχ ἦττον ὠφέλιμος εἰς τὸν ἄν-
θρωπον ἢ εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ἄπεδείχθη ὅτι κατ' ἀναλογίαν ἀποθνήσκουσι

¹) Ἴδε Bull. de l'Acad. de méd. Paris 1867. T. XXX
σ. 74.)— Ἴδε Gros, la dépopulation de la France, cause
remède au mal (Annales d'Hygiène 1877 τόμ. XLVII,
σ. 383.

πλειότεροι ἄγαμοι ἐν τῷ αὐτῷ διαστήματι ἢ ἐγγα-
μοι και, ὅτι οἱ ἐγγαμοὶ εἶναι μακροβιώτεροι τῶν
ἀγάμων. Ὁ Βουφὼν ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην¹
Ἄπεδειξε (Deparcieux)² ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν
τούτου ἐν τοῖς πίναξι τῶν θανάτων 8, 9, 10 και
11 ὁ Ουφέλανδος,³ Σύγκλαιρος,⁴ Αἰγάρτος⁵ ἐβεβαίω-
σαν τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα και ἐφθασαν εἰς τὴν
αὐτὴν ἀπόδειξιν διὰ τὰς γυναῖκας, αἵτινες εἶναι
τόσον ἐκτεθειμένοι εἰς τοὺς κινδύνους ἐκ τῶν παθῶν.

Τὸν λόγον τοῦ προνομίου τούτου δύναται τις
νά εὖρη εἰς τὸν γάμον.

Οἱ σύζυγοι καίτοι ἔχουσι τὰς φροντίδας και τοὺς
κόπους ἀχωρίστους τῆς καταστάσεως ταύτης, ζῶσι
κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως και συμπληροῦσι
ἀμοιβαίως τὰς δυνάμεις των. Ἐν τῷ γάμῳ βοηθοῦ-
σιν ἀλλήλους, ἀντιλαμβάνονται, παρηγοροῦνται
και φροντίζουσι περὶ ἀλλήλων ἀμοιβαίως. Ἀναγκά-
ζονται νά παραδίδωνται εἰς μείζονα ἐνεργητικώ-
τητα, ἢ δὲ ἐργασία και ἡ ἄσκησις εἶναι τὰ στηρίγ-
ματα τῆς υγιείας και τῆς ἀρετῆς. Μακρὰν τῶν
ἀσθενειῶν, τὰς ὁποίας πάνδημος ἡ κοινὴ Ἀφροδίτη
μεταδίδει σχεδὸν πάντοτε, δὲν ποιοῦνται κατάχρη-
σιν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἢ δὲ ἐλευθερία και συ-
νήθεια μετριάζουσι τὰς ἐπιθυμίας. Εἶναι δὲ γνω-
στόν, πόσον ἡ ἀπορρόφησις τοῦ γονιμοποιῶν ὑγρῶν
εἶναι κατάλληλος νά ἰσχυροποιήσῃ τὴν ζωτικότητα.

Ἄγαμος, ἀποπλανώμενος πάντοτε ὑπὸ νέων
ἀντικειμένων, ὠθούμενος πρὸς τὸ ἀπολαύειν, ἐξα-
ναγκάζων συχνότατα τὴν φύσιν, ζητῶν μάλιστα
νά κρατῆ διὰ τῶν ὑπερβολῶν ἔρωτα δραπέτην και
σκοτίον, ἐξαντλεῖ τὸ νευρικὸν σύστημα, ἐξασθενεῖ
τὰς δυνάμεις τῶν μυῶν και φθείρει τὸ σῶμα διὰ
τῆς συχνοτάτης ἐπαναλήψεως τῶν σωματικῶν ἡδο-
νῶν ἢ μᾶλλον, ζῶν ἐν φαινομένη ἐγκρατείᾳ, παρα-
δίδεται εἰς μονήρεις παρεκτροπὰς και ἀποκτᾷ ἐξεί-
ετι μᾶλλον ἐκνευρίζουσας. Γνωρίζομεν πρὸς τούτους,
ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ μονώσει, μὴ ἔχων σκοπὸν ἐν
τῷ βίῳ, περιπίπτει εὐκόλως εἰς τὴν ἀθημονίαν, εἰς
τὴν ὑποχονδρίαν και εἰς τὴν μελαγχολίαν, γίνεται

¹) Buffon, supplement à l'histoire naturelle T. IV
σελ. 267.

²) Deparcieux, Essai sur les probabilités de la vie hu-
maine Paris 1746.

³) Hyfeland de l'art de prolonger la vie nouvelle
edit. bar. 3. Pellagot Paris 1874 σ. 183.

⁴) Singlair principes d'Hygiène, extraits du Code
de santé Genève, 1873.

⁵) Transactions philosophiques t. LXVI s. 147

σκυθρωπὸς και δύστροπος και ἀηδιάζει ἐνίοτε τὸν
βίον. Οὕτως αἱ στατιστικαὶ δεικνύουσιν ἐν τῇ τάξει
τῶν ἀγάμων πλειότερας περιπτώσεις ἐγκεφαλικῆς
ἀλλοιώσεως και αὐτοκτονίας. Ἐπὶ 100 παραφρο-
νούντων 63 εἶναι ἄγαμοι και 37 ἐγγαμοὶ. Ἐπὶ 100
αὐτοκτονούντων εὐρίσκομεν 68 ἀγάμους και 32
ἐγγάμους.

Ἡ γενικωτάτη αἰτία, ἣτις κρατεῖ τοὺς ἄνθρώπους
ἐν τῇ ἀγαμίᾳ, εἶναι ἡ διαφθορὰ τῶν ἡθῶν αὐτῶν.
Ἄνθρωπος, ὅστις ζῆ ἐν τῇ ἀκολασίᾳ, δὲν εὐρίσκει
πλέον ἐν τῇ καρδίᾳ τὰς ἀνδρικές και ἰσχυρὰς ἐκείνας
ἀρετάς, αἵτινες κάμνουσιν νά προτιμᾷ τὴν αὐστη-
ρότητα τοῦ καθήκοντος ἢ τὰ θέλητρα τῶν ἀβε-
βίων ἡδονῶν. Εἶναι ἐδεύθερος⁶ διατὶ νά ἐπιβάλλῃ
εἰς ἑαυτὸν ζυγόν; Δύναται νά μεταβαίη ἀπὸ γυ-
ναϊκὸς εἰς γυναικα, διατὶ νά δέσῃ ἑαυτὸν διὰ δεσμοῦ
ἀδιαλύτου μετὰ μιᾶς γυναικός; Δὲν ἔχει τὴν εὐθύ-
νην τῶν πράξεών του, διατὶ νά ἐπιφορτισθῇ τὸ βά-
ρος τῆς οἰκογενείας; Ἐπειτα κορεσθεὶς βαναύσων
ἡδονῶν δύναται νά ἐννοήσῃ τὰς ἡδύτητας τοῦ ἄγνου
ἔρωτος και τὰς γλυκειὰς χαρὰς τῆς πατρότητος;
Ἦκουσα πολλάκις ἄνθρώπους λέγοντας, ὅτι ἡ καθ'
ἡμᾶς πολυτέλεια ἀπομακρύνει ἀπὸ τοῦ γάμου, διότι
ἡ γυνὴ και τὰ τέκνα ἀπαιτοῦσι πολλὰ πρὸς δια-
τήρησιν. Ἡ πρόφασις αὕτη δύναται νά ἔχη λόγον,
ἀλλὰ σπανίως, σπανιώτατα. Ἐξετάσατε και εἴπατέ
μοι, ἂν ὁ συνήθης βίος τοῦ ἀγάμου δὲν εἶναι ἐπα-
χθέστερος, ἂν ἡ διατήρησις πολλάκις δὲν ἀπαρ-
ρογᾷ πλειότερον χρυσὸν ἢ οἰκίαν καλῶς συντηρου-
μένης. Γνωρίζετε τὸ ἀληθὲς ἐκεῖνο γνωμικὸν τοῦ
Φραγκλίνου «Εἰς διατροφήν ἀσωτίας τινὸς δαπανᾷ
» τις πλειότερα τῶν ὅσα ἀπαιτοῦνται πρὸς διατρο-
φὴν τριῶν τέκνων.»

Ἄγαμος εἶναι ἡ συνήθης και φυσικὴ κλῆσις τοῦ
φρονίμου, τοῦ σώφρονος, και τοῦ ἄγνου ἀνθρώπου.
Ἐκπληρωσάτω λοιπὸν τὸν θεῖον προορισμὸν! Ὅσον
δ' ἀφορᾷ τὴν ἀγαμίαν, αὕτη δὲν ἀρμόζει ἢ κατ'
ἐξάίρεσιν, και εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἶναι ἐντιμος
και ἔνδοξος. Ἀρμόζει εἰς τινὰς σπανίους ἄνθρώπους,
μεγάλους κατὰ τὸ πνεῦμα και τὴν καρδίαν, οἵτινες
μένουσι παρθένοι, ἵνα φθάσωσιν εἰς μεγαλειτέραν
τελειότητα ἀρετῆς, ἢ ἵνα ὑπηρετήσωσι κάλλιον τὴν
ἀνθρωπότητα. Ὁ σοφὸς ἐκεῖνος, ὅστις μέλλει ν'
ἀποκαλύψῃ εἰς τὸν κόσμον μυστήρια ἐπὶ πολλὸν χρό-
νον κεκρυμμένα, ὁ καλλιτέχνης ἐκεῖνος, ὅστις θά
δημιουργήσῃ ἀριστουργήματα, ἔσχη ἐκάτερος τὴν
ἐπιστήμην και τὴν τέχνην ἐρωμένην και σύζυγον, θά
καταλίπωσι τὰς ἀνακαλύψεις και τὰ ἔργα τοῖς

μεταγενεστέροις. Τίς ἤθελε κατηγορήσῃ αὐτούς; Ὁ πρωτότοκος ἐκεῖνος ἀδελφός, ἀφοσιούται ν' ἀναθρέψῃ τὴν ὀρφανισθεῖσαν οἰκογένειαν, ἣν ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἀποθνήσκοντες, ἡ δὲ καρδία καὶ ὁ βίος του ἐνασχολοῦνται περὶ τὴν εὐγενῆ ταύτην ἐνασχόλησιν. Τίς ἤθελε μεμφθῆ αὐτόν; Αἱ ἄγιοι ἐκεῖνοι ἀδελφοὶ τοῦ ἐλέους, οἱ καθολικοὶ ἐκεῖνοι ἱερεῖς υἰοθέτησαν ὡς ἀδελφοὺς καὶ φίλους τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς πτωχοὺς καὶ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀφοσιοῦνται ὑπὲρ αὐτῶν ψυχῆ τε καὶ σώματι, ἵνα ἀνακουφίζωσι κάλλιον καὶ διδάσκωσι κάλλιον αὐτούς. Αὐτοὶ εἶναι πλήρεις τοῦ ἀγνωτάτου ἔρωτος, τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἔρωτος, καὶ ὁ ἔρωσ οὗτος συντηρεῖ, ἐξυψοῖ καὶ ὠθεῖ αὐτοὺς εἰς μεγάλα. Τίς ἤθελε μεμφθῆ αὐτούς;

Ἡ κοινωνία σεβαστήτω καὶ τιμάτω πάντοτε τοὺς ἐνδόξους αὐτοὺς ἀγάμους, διότι γεννῶσι τὰ ὕψιστα τῆς ἀφοσιώσεως παραδείγματα καὶ ἀνακαλύπτουσι τὰ λαμπρότατα θαυμάσια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἔνθα αἱ σωματικαὶ κλίσεις ἀποροφῶσιν ἡμᾶς τοσοῦτον, ἀμφιβάλλομεν πολλάκις, ἂν ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ ἰδέας, ὑπὲρ ἀφοσιώσεως καὶ μυστηριώδους ἔρωτος. Τοιαῦτα παραδείγματα ὑπομιμνήσκουσιν ἡμᾶς τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνην τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ σώματος.

Ναί, φύσεις προνομιούχοι, γνωρίζουσι προσέτι νὰ ἐξυψῶνται εἰς χώρας καθαρὰς τοῦ ἰδανικοῦ ἔρωτος πρὸς τὸ ἀληθές, τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθόν. Γνωρίζουσι νὰ χαίρωσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ νὰ γεύωνται ἀνεκφράστων ἡδονῶν. Τὰ πνεύματα ἡμῶν, τόσον ἐνησχυλημένα περὶ τὴν εὐζωίαν τοῦ σώματος, δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσωσι σχεδὸν τοὺς θησαυροὺς, οἵτινες κρύπτονται ἐν τῷ μυστηριώδει ἔρωτι, τὰς γλυκεῖας ἐκεῖνας συγκινήσεις, τὰς ἀγίας ἐκεῖνας ἐπιθυμίας, τὰς ἀγνάς ἐκεῖνας ἡδονὰς καὶ τὰς παραφορὰς καὶ τὰς ἐκστάσεις ἐκεῖνας τῆς ψυχῆς, ἧτις ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν Θεὸν τῆς. Ἐν τῇ στενωπῇ ταύτῃ συγκοινωνία ἡ ψυχὴ εὐρίσκει τὸ πλήρωμα, τὸ ὄλον τοῦ βίου αὐτῆς. Καὶ ὄντως τοιοῦτοι χορτασμοί, ἀντικλιθεῖσαι πολλὰς σωματικὰς ἡδονὰς μετὰ τῶν ἀσεβείων καὶ φυγάδων ἀπολαύσεων αὐτῶν. (Ἐπεταί συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΟΞΑΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΠΕΠΡΩΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΜΟΙΡΟΚΡΑΤΙΑΣ

*Ὅπως προεικόσθη τις τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κρίσεως

ἐνὸς Κράτους εὐρίσκομέν. υ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀναγεννήσεως, δὲν ἀρκεῖ νὰ ὑπολογίσῃ τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον του, τὸ ἐκ τοῦ ἐμπορίου παραγόμενον ὄφελος, τοὺς πόρους τοῦ προϋπολογισμοῦ του, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξετάσῃ ἐπίσης καὶ τὰ πλεονεκτήματα ἢ ἐλλωτώματα τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, τοῦ βαθμοῦ τῆς ἠθικῆς, τὸν τρόπον, καθ' ὃν θεωρεῖ καὶ ἐφαρμόζει τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς πάσης κοινωνίας. Ἀναμφιβόλως ἐὰν ᾖ ἀληθές, ὡς ὁμιλοῦσι καὶ γράφουσι πολλοί, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν Τουρκίᾳ οὔτε ἰδιοκτησία, οὔτε κληρονομικὸν δίκαιον, οὔτε νόμος ἀστικός, ἐὰν, ὡς δι᾽ ἄσχυρίζονται, ὅτι ἡ πολυγαμία κατέστρεψε τὴν οἰκογένειαν, ἐὰν, ὡς ὑποστηρίζουσιν, ὅτι ὁ δεσποτισμὸς ἠλιθίωσεν ἐπὶ τοσοῦτον τὰς ψυχὰς τῶν Τούρκων, ὥστε νὰ μὴ διατηρῶσι πλέον οὐδὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μεταρρυθμίσεως, οὐ μόνον δὲν πρέπει νὰ ἀναμένῃ τις ἐκ τοῦ μέλλοντος τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ μάλιστα νὰ ἐκπλήττῃται πῶς αὕτη μέχρι τοῦδε διετηρεῖτο.

Οἱ ὁμιλήσαντες καὶ γράψαντες περὶ Τουρκίας δὲν ἐσπούδασαν καλῶς τὰ πράγματα καὶ δι' αὐτὸ ἠρνήθησαν νὰ εἴπωσιν ὅτι ἡ Τουρκία ἐν τῇ ἐνεστώσῃ κατκτάσει τῆς ἀποτελεῖ οὐχὶ λαόν, ἀλλὰ κοινωνίαν, καὶ κατὰ συνέπειαν ἠρνήθησαν τὸ δυνατόν τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους. Ὅστε ἔτι καὶ σήμερον ἀκούει τις πλείστους ὄσους λέγοντας: Τί θέλετε νὰ πράξητε πρὸς ἕνα λαὸν βεβαρυμένον ὑπὸ τοῦ ἠλιθίου δεσποτισμοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ θρησκευτικὸς νόμος ἀποκλείει πᾶσαν ἰδέαν προόδου καὶ βελτιώσεως ἀφιερωμένην διὰ τῆς μοιροκρατίας εἰς τὴν ἄγνοιαν καὶ εἰς τὴν στασιμότητα, ὅστις παραδέχεται φυλὰς προνομιούχους καὶ τὴν πολυγαμίαν. Ἴσως ὁ ἀναγνώστης θὰ δυνηθῇ ἐκ τῶν ἀνωτέρω νὰ μεταβάλλῃ τινὰς τῶν προλήψεων τούτων, ἕνεκα τούτου καὶ ἵνα μὴ προσιῶμεν εἰς συζήτησιν ἀντικειμένων, ἅπερ ἤθελον μᾶς ἀπομακρύνει πολύ, περιοριζόμεθα νὰ ἐκθέσωμεν παρατηρήσεις τινὰς ἀναγομένας εἰς τὸ παρ' Ὄθωμανοῖς ὑπάρχον δόγμα τοῦ πεπρωμένου τοῦ ἀνθρώπου, θεωρούμενον ὡς ἐν ἀπὸ τὰ ἀνυπέβλητα προσκόμματα εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τῆς Τουρκίας.

Τὸ δόγμα τοῦ πεπρωμένου δὲν ἐξεδηλώθη μόνον διὰ σαφῶν λέξεων ἐν τῷ ῥητῷ τούτῳ τοῦ Προφήτου:

«Ὁ ἐκλεκτὸς καὶ ὁ ἀποδοκιμασμένος προωρίσθησαν εἰς αἰώνιον εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν, ἐν ᾧ εἰσέτι καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἕτερος εὐρίσκονται ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς αὐτῶν.» Ἄλλ' εἰσέτι ἐμπεριέχεται εἰς πλείστα ὄσα χωρὶς τῶν παραδόσεων καὶ ἐν

αὐτῷ τῷ ἰδίῳ, κυρίως δὲ ἐν τῷ καταπληκτικῷ κεφαλαίῳ τῷ ἐπιγραφομένῳ Χοῦδ.

«Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν θέλουσιν εἶσθαι ἀποδοκιμασμένοι, οἱ δὲ μακάριοι.»

«Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως θέλουσιν ὑπάρχει πρόσωπα λευκὰ καὶ πρόσωπα μελανὰ.»

«Ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει μόνον κατὰ θεῖαν βούλησιν. Ὅς τὸ βιβλίον τὸ δρίζον τὸ τέρμα τῆς ζωῆς.» (Κορ. XI, 407.)

Ταῦτα περὶ τῶν ἀτόμων. Ἴδου καὶ περὶ τῶν ἔθνων.

«Ἐκαστον ἔθνος ἔχει τὸ τέρμα του. Ὅταν τοῦτο ἐπέλθῃ οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται οὔτε νὰ τὸ ἀναβάλλωσιν, οὔτε νὰ τὸ ἐπισπεύσωσιν.» (Κορ. XII, 32.)

«Οὐδὲν ἔθνος δύναται οὔτε ν' ἀναβάλλῃ οὔτε νὰ ἐπισπεύσῃ τὸ τέρμα του.» (Κορ. XV, 5.)

Συγγραφεὺς τις Πέρσης σχολιάζει οὕτως τὴν διδασκαλίαν ταύτην.

«Ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ὑπάρχει σανὶς τις προωρισμένη ἵνα σώσῃ ἄνθρωπον τινα ἐκ τοῦ ναυαγίου, ἐν ᾧ ἕτερος ἔχει τὸ μέτωπον ἐστιγματισμένον μὲ ἐξάνθημα πύρινον διὰ τὴν αἰωνίαν κόλασιν.»

Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οὔτε οἱ σχολιασταὶ αὐτοῦ ἐπροχώρησαν τοσοῦτον ὡς πρὸς τὸ δόγμα τοῦ πεπρωμένου ὅσον οἱ πατέρες τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Οὗτοι ἐπρέσβευον τὸ πεπρωμένον ὡς δόγμα πίστεως θεμελιωμένον εἰς τὰς θείας γραφάς, ἐν αἷς εὐρίσκομεν τὰ ἐξῆς χωρία.

«Ὅς προέγνω καὶ προώρισεν, οὗς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν οὗς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.» (Παῦλ. πρὸς Ῥωμ. θ'. 13—18—Ῥωμ. ΙΑ'. 33.)

«Ὁ Θεὸς ὃν μὲν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει» (Πράξ. 27.)

Οὐχ ἦτον εὐρίσκομεν τὸ αὐτὸ δόγμα τοῦ πεπρωμένου πρεσβεύοντας τοὺς πατέρας τῆς Δύσεως ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις δηλοῦται.

Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἐξάγει ἐκ τοῦ περὶ τῆς χάριτος συστήματός του τὰ λυπηρὰ ταῦτα συμπεράσματα.

«Ὁ Θεὸς πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου προώρισε τοὺς μὲν εἰς σωτηρίαν, τοὺς δὲ εἰς καταδίκην. Ὁ Θεὸς ἠδύνατο ν' ἀπολέσῃ πάντας, διότι πάντες εἰσὶν ἐπίσης ἔνοχοι ἐν τῷ Ἀδάμ. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ θέλει νὰ σώσῃ τινὰς· σώζει οὗς ἀγαπᾷ, τοὺς δὲ παιδεύει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ· οὐδὲ ἔν ἄτομον δύναται τις νὰ προσθέσῃ εἰς τὸν προσ-

»διωρισμένον ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν» καὶ ἀλλαχοῦ δ αὐτὸς λέγει. «Διὰ τινος δικαίας θελήσεως τῆς προνοίας ὄλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες προεγνώσθησαν, οὗτοι καὶ προωρίσθησαν, οὐ μόνον οἱ μὴ ἀναστάντες, ἀλλὰ καὶ οἱ γεννηθέντες εἶναι υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου καὶ δὲν δύνανται πικτελῶς ν' ἀπολεσθῶσιν. Οἱ θεολόγοι τοῦ Ἰσλαμισμού ἀπεπειράθησαν νὰ συμβιάσωσι τὴν θεῖαν βούλησιν μὲ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ματαίως.

Ὁ Μωάμεθ Βακὴρ Μεζλισί συνέταξε περιβόητον βιβλίον καὶ προσεπάθησε ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὰ προειρημένα χωρία τοῦ Κορανίου οὐδόλως περιέχουσιν ἄρνησιν τοῦ αὐτεξουσίου. Ἀναφέρει εἰς ὑποστήριξιν τῆς διδασκαλίας του παραδῶσιν ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας ὀνομάζουσι *Μουτεβατηρέ* αὐθεντικὰς, καθ' ἣν ὁ προφήτης ἐξομοιοῖ τοὺς μοιροδόξους πρὸς τοὺς εἰδωλολάτραις. «*Ἐλκადεριετοῦ μετζουσοῦ ἀζιλι-λι οὐμέτ*,» ἦτοι ὁ μοιροδόξος εἶναι λάτρης τοῦ πυρὸς (εἰδωλολάτρης), καὶ ἀπορρίπτει τὸ πεπρωμένον ὡς ἀντίθετον πρὸς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. «Τί θέλετε εἶπει δι' ἕνα ἄνθρωπον ἔχοντα αἰχμάλωτον, τὸν ὁποῖον δέσας χεῖρας καὶ πόδας τὸν διατάζει ἀμέσως νὰ τοῦ φέρῃ ὕδωρ καὶ τὸν τιμωρήσῃ διότι δὲν τὸν ὑπήκουσεν;» ἰδου λοιπὸν ὁ Θεὸς τῶν μοιροδόξων. Ἄλλ' ὁ συλλογισμὸς οὗτος διὰ τὸ ἄτοπον οὐδὲν ἀποδεικνύει, ἐπειδὴ ἡ δυσκολία δὲν ἔγκειται εἰς τὸ ν' ἀποδείξῃ τις τὴν θεῖαν πρόγνωσιν, οὔτε τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἵνα εὕρῃ τις τὴν δυνατὴν συμβίβασιν αὐτῶν. Γενικῶς οἱ θεολόγοι καὶ οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἀνατολῆς δὲν ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν ἀπόπειραν ταύτην καὶ ὅλα τὰ συστήματα αὐτῶν ἀπέληξαν, ὡς παρ' ἡμῖν, εἰς δύο ἐναντία δόγματα: τὸ μὲν ἀποδίδει τὴν πρόγνωσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ θυσιάζει τὸ αὐτεξούσιον εἰς τὴν θέλησιν αὐτοῦ, τὸ δὲ παραδέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπολύτου αὐτεξουσιότητος καὶ ἀρνεῖται τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ, καίτοι ἐμμέσου εἰς τὰς πράξεις καὶ τὰς διαφόρους σχέσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Οἱ Πέρσαι παραδέχονται μέσον τι δόγμα, ὅπερ στηρίζουσιν ἐπὶ τῆς παραδόσεως ἐνὸς ἐκ τῶν 12 Ἰμάμιδων, ἧτις θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπον ὡς αὐτουργὸν καὶ κατὰ συνέπειαν ἔνοχον τῆς πράξεώς του, ἕνεκα τῆς δυνάμεως τοῦ ἐνεργεῖν, ἧτις δὲν εἶναι ἴδια αὐτοῦ ἀλλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἔχει λαβῶν.

(Ἐπεταί τὸ τέλος.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

— Σειρά πλήρης γαλλικῆς γραμματικῆς, ἐρασιθεῖσα ἐκ πασῶν τῶν ἀρίστων πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων ὑπὸ Β. Νικολαΐδου. Paris, Ernest Leroux éditeur 1882. 8^{ov} σελ. 1θ'. καὶ 541.

— Θουκυδίδου Συγγραφῆς τεῦχος Δ'. βιβλίον Δ'. μετὰ σημειώσεων ἐρασιθεῖσων ἐκ τῶν ἐκδόσεων Κρυγέρου, Πάπου καὶ Κλασενίου ὑπὸ Α. Π. Μισίου· δαπάνη Α. Π. Παπαγεωργίου. 8^{ov}.

— Νέον γαλλικὸν ἀλφαριθμητικὸν περιέχον συντόμους ἀναγνώσεις καὶ τοὺς γενικωτέρους κανόνας τῆς προφορᾶς ὑπὸ Κ. Βαρβάτη καθηγητοῦ τῆς γαλλικῆς γλώσσης· δαπάνη Α. Γ. Παπαγεωργίου. 16^{ov} σελ. 264.

— Τῆς γαλλικῆς γλώσσης ἰδιωτισμοὶ ἐν διαλόγοις πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων ὑπὸ Κ. Βαρβάτη καθηγητοῦ ἐν τῇ βαρβακείῳ λυκείῳ, δαπάνη Α. Γ. Παπαγεωργίου. Τεῦχος Α'. 16^{ov} σελ. 48.

— Μελέται περὶ χρεωκοπίας καὶ ἀποκαταστάσεως κατὰ τὸν νόμον ΨΔΣΤ' τοῦ 1878 ὑπὸ Γεωργίου Δ. Ἀντωνοπούλου, ἐφέτος ἐν Ἀθήναις. 8^{ov} σελ. 357.

— Κακουργοδικετὸν Ἀθηναίων. Κοινωνικὸν ἐπιπέσοδιον ἐν Πειραιεὶ ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης. Μέγα 8^{ov} σελ. 69.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς θὰ πωλῶνται φυλλάδια τῆς Ἐπιθεωρήσεως ἀντὶ λεπτῶν 20 ἕκαστον παρά τῃ διεύθυνσει ἐν ὁδῷ Σοφοκλέους ἀρ. 33 καὶ ἀπέναντι τῆς μεγάλης οἰκίας Μελα ἐν ὁδῷ Αἰόλου.

Ἡ διεύθυνσις τῆς Ἐπιθεωρήσεως, σκοποῦσα νὰ καταστήσῃ τὴν Ἐπιθεωρήσιν ἐφάμιλλον τῶν ὁμοίων ἐν Εὐρώπῃ περιοδικῶν, μεθ' ὧν δασα προσπαθείας καταβάλλει περὶ τὴν ἐκλογὴν καλλίστης ἕλης καὶ καλλιτεχνικῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, θέλει ἐπιφέρει καὶ ἄλλας βελτιώσεις, ὧν πρώτην προσθέτει τὴν κόσμησιν τῶν σελίδων αὐτῆς καὶ δι' εἰκόνων ἐκλεκτῶν.

Πιστεύομεν ὅτι ἡ φιλόμουσοι συνδρομῆ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν θέλει ἐπιτρέψῃ ἡμῖν ν' ἀνταποκριθῶμεν εἰς μείζονας προσδοκίας.

ΕΝ Τῷ ΓΡΑΦΕΙῶ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣΕΝΘΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

33 — ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ — 33

ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ
ΤΑ ΕΞΗΣ ΒΙΒΛΙΑ

- 1) 'Ο Α' τόμος τῆς Πολιτικῆς καὶ Φιλολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως ἐκ σελίδων 416 Ν. Δρ. 6.
- 2) Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑ Δ. Φ. ὑφηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῇ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ· Ἡ Ἀθηναῖ ἢ παρὰ τὸ Βαρβάκειον εὐρεθεῖσα ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἀθηναῖν τοῦ Παρθενῶνος, Ν. Δρ. 4.

- 3) ΚΩΝΣΤ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ γραμματέως Α'. τάξεως παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης: Γνωμοδοτήσεις τῆς εἰσαγγελίας τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων. Ν. Δρ. 5.
- 4) Γ. Χ. ΒΑΦΑ: Μελέτη ἐπὶ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων Λουτρακίου. Ν. Δρ. 2.
- 5) » Περὶ τῆς διφθερίτιδος ἐν Ἀθήναις· ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐταιρίᾳ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 7 Μαρτίου 1880 . . . Ν. Δρ. 1.50.
- 6) » Περὶ τῆς παραλύσεως τοῦ προσωπικοῦ νεύρου. Ν. Δρ. 2.
- 7) Α. ΣΟΥΤΣΟΥ: Σάτυρα· ἐκδόσις νεωτάτη. Ν. Δρ. 1.
- 8) Δ. Γ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΛΟΥ: Μῦθοι καὶ διάλογοι πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνήθων. Ν. Δρ. 1.
- 9) » Ἡ φωνὴ τῆς καρδιᾶς μου, λυρική συλλογὴ, βραβευθεῖσα εἰς τὸν Βουτσιαῖον ποιητικὸν ἀγῶνα τοῦ 1873. Ν. Δρ. 1.
- 10) Α. Ν. ΣΤΟΥΠΗ: δικηγόρου καὶ ὑφηγητοῦ: Πλάναί Συνταγματικαί, ἀπόσπασμα ἀνεκδότου πραγματείας περὶ τοῦ καθ' ἑλλο δημοσίου δικαίου. Ν. Δρ. 1.
- 11) ΕΔΜΟΝΑ ΑΒΟΥΤ: Ἡ κενόδοξος γυνὴ καὶ ἄλλα διάφορα μετάφρασις *** Ν. Δρ. 2,50.
- 12) ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ἱεροδόταυλος τῆς, σύγγραμμα οἰκογενειακόν. Ν. Δρ. 4.
- 13) ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΣΜΙΑ: Ὁ Τιμόθεος καὶ ὁ Φιλήμων, ἱστορία διδύμων χριστιανῶν, ἠθικὸν διήγημα πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Ν. Δρ. 1.
- 14) ΑΛΒΕΡΤΟΥ ΔΥΜΟΝ: Οἱ Βούλγαροι· ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Ν. Δρ. 1.
- 15) Σ. Ε. ΣΤΕΦΑΝΟΥ: Πολιτικὴ τῶν Γερμανικῶν κρατῶν ἐν Ἀνατολῇ. Ν. Δρ. 1.
- 16) ΑΝΔΡΕΟΥ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ: Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς Καραμάνου τὴν 6 Φεβρουαρίου 1884 κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Δεσμοῦ. Ν. Δρ. 1.
- 17) ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΓΙΔΑ: γυμνασιάρχου: Λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ κη'. Ἰουνίου 1884 ἡμέρᾳ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων ἐν τῇ ἐν Ἀδριανουπόλει ἑλληνικῇ γυμνασίῳ. Ν. Δρ. 1.
- 18) ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΑ ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ: Τεκτονικὸν μνημόσυνον ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἑλληνικῇ τεκτονικῇ Στοᾶ «ἡ Νίκη». Ν. Δρ. 1.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΝΩΣΕΩΣ
ΑΝΤΙ ΔΡΑΧΜΗΣ ΝΕΑΣ Ο ΤΟΜΟΣ

- ΑΡΙΘ. 1.—ΚΑΡΟΛΟΥ ΔΕΛΟΥΣ: Μυθιστορίαι, τόμος Α'.
—Ὁ Πέτρος.—Ἡ κοιμωμένη ψυχὴ.
- ΑΡΙΘ. 2.—ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ: Ἐλοιζα καὶ Ἀβελάρδος.
- ΑΡΙΘ. 3.—ΑΔΑΛΒΕΡΤΟΥ ΣΑΜΙΣΣΩ: Πέτρος Σλέμιλ θαυμαστὴ ἱστορία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ